

ч. 4 (208) 2022

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

4 (208) 2022

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Ольга СВДІЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

д. і. н. Андрій СОВА
пл. прият. Лідія ЧИР
пл. сен. прих. Ганна ГРЕЧИШКІНА
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Лущенко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
вул. Зелена, 4, м. Самбір
Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle N., #105 Columbia, MD 2144
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційною позицією організації Пласт.

Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі й ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №4 (208) 2022

З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію. Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com

На першій сторінці обкладинки: пластун-військовик Анатолій Петльований біля трофейної гармати. Околиці Лимана, літо 2022 р. / Світлина з фотоархіву А. Петльованого

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

- 5 **Юрій Леськів**
З вогнем і мечем — до перемоги

ОФІЦІЙНЕ

- 6 Як минув пластовий рік у США

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

- 8 **Софія Витівська**
Підтримка скавтів всього світу:
пластові табори та гуманітарна допомога
- 16 **Володимир Сокирко**
«Прапоре наш, замай нам в гордій славі...»
- 19 **Ольга Свідзинська, Петро Слободян**
Виставка «В пожежах всесвітніх...» —
екскурсія в чар пластування

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

- 22 **Богдан І. Шулякевич**
Перший пам'ятник Голодомору

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

- 26 **Юрій Леськів**
Анатолій Петльований:
«Ми переможемо, бо українці — це надзвичайний народ»

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

- 32 **Олесь Юрченко**
Основи пластової гурткової системи

ВІЙНА

- 33 **Олександр Воловенко**
Світ малий, як макове зерно
- 34 **Петро Задорожний**
Вифлеємський Вогонь Миру на лінії війни,
або історія однієї мандрівки
- 38 **Ганна Гречишкіна**
Звільнений Ізюм

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

- 42 **Лариса Залеська Онишкевич**
Про нашу подругу О-КУ

ПЛАСТОВІ ЮВІЛЕЇ

- 45 **Оксана Паращак, Юрко Паращак**
Роман Паращак — столітній пластун

НАША ІСТОРІЯ

- 46 **Андрій Сова**
Як галичани готувалися до Великої війни:
досвід Івана Боберського

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

- 49 **Андрій Пиллюх**
Іван Чмола — 130 років від дня народження

НА ВІЧНУ ВАТРУ

- 50 **Юрій-Богдан Шухевич**
51 **Ксеня Теодорович**
52 **Роман Воронка**
54 **Ілля Шевчук**
56 **Назарій Лугарев**
57 **Тарас-Тимофій Гаврилишин**

— ” —

ПІД ЧАС ВІЙНИ ОСОБЛИВО ВАЖЛИВО ДОВІРЯТИ БОГОВІ.
ВОЄННІ ЧАСИ ПРИНОСЯТЬ НАМ НЕ ОДНО ТЕРПІННЯ І НЕ ОДНУ СПОКУСУ.
ЙДЕ ЛИШ ПРО ЦЕ, ЩОБ З БОЖОЮ БЛАГОДАТТЮ ТРИВАТИ ПРИ БОЖОМУ ЗАКОНІ
І СИЛЬНО НАДІЯТИСЯ НА ВСЕВИШНЬОГО, ЩО ЙОГО ПРЕСВЯТА ЛАСКА
ОБЕРНЕ НА НАШЕ ДОБРО ВСІ ТЕРПІННЯ, ЯКІ НАМ ЗІСЛАВ.

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

Митрополит Андрей у бронзі. Площа перед собором св. Юра.
Львів, 29 вересня 2022 р. / Фото Юрія Леськова

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

З ВОГНЕМ І МЕЧЕМ — ДО ПЕРЕМОГИ

Вифлеємський Вогонь Миру сповіщає про наближення Різдва Христового і нового 2023 року. Вогник, що прямує країнами Європи, в стараннями пластунів дістався й Україні. З рук наймолодших це Світло любові і добра отримали Президент України, Головнокомандувач ЗСУ, православні та греко-католицькі храми країни, наші воїни на передньому рубежі захисту незалежності, а також потребуючі, недужі, українці та українки в домівках, у бомбосховищах, у місцях прихистку тимчасово переміщених осіб — втікачі від російських ракетних і артилерійських обстрілів. Вифлеємський Вогонь нагадує кожному з нас про неминучу перемогу добра над злом, навіть якщо для цього потрібними будуть надлюдські зусилля і велика жертвність.

Надмірно висока ціна, яку платимо кров'ю, нечувана жертва, яку приносимо, — заради одного: захисту честі, гідності і права українців жити на власній землі у незалежній країні.

Рік, що минає, був для нас випробуванням на міцність і силу духу, на витривалість у траншеях, на волонтерських шляхах, в лікарняних палатах і операційних, там, де кожен з нас відшукав себе у праці для Перемоги.

Ми вистояли. Ми зустріли воєнні випробування гідно і впоралися з труднощами, часто надважкими.

Для захисту від московської навали Україна підняла меч, і ворог відчув силу безжального вогню та міць зброї українського війська. Понад сто тисяч окупантів згинули, «як роса на сонці», від моменту вторгнення 24 лютого і дотепер. Це важка рана, але путін і його оточення не відмовилися від агресії та виношують плани нових ударів по Україні в майбутньому. Тому 2023-й буде важким, але переможним. Віра в це робить нас сильними, незламними і невтомними.

Так, зима на фронті — тягар за межею уяви; значні ушкодження української енергосистеми, а з тим — темні вікна в оселях по всій країні, відсутність води і можливості обігріву — теж щось неможливе для сприйняття; знищені міста і села Луганської, Донецької, Запорізької, Херсонської областей... Це наші реалії. Однак фактом є й те, що Збройні Сили України звільнили від москвитів більше половини окупованих ними територій, довівши, що москалів можна успішно бити і проганяти з нашої землі.

Дуже сподіваємося на те, що рік новий принесе нам омріяну Перемогу. Лиш продовжуймо невтомно і віддано працювати! На плечі військових, серед яких багато пластунів, лягли найважчі випробування. Спілкуймося з хлопцями, допомагаймо в потребах!

Простягаймо руку допомоги ближньому, який вирушив назустріч невідомому, вимушено покинувши домівку (її, можливо, вже й не існує). Шукаймо і заповнюймо ту нішу, яка є важливою: у волонтерстві, в добротності, в інших напрямках. Адже саме для моменту, коли треба захистити Матір-Україну, допомогти їй, нас і виховував Пласт.

У минулому столітті Стрільці УГА та Армії УНР під час Перших визвольних змагань стали для нас великим прикладом. Їхній шлях гідно продовжили повстанці УПА і хлопці з Дивізії. Тепер перед Збройними Силами України — новий виклик, а ворог той самий. Край знову в боротьбі.

Слава нашим військовикам за подвиг, який звершують. Нехай Господь оберігає, додає віри, сил і витривалості. З Вогнем і мечем — до Перемоги!

**З НОВИМ 2023 РОКОМ —
У ЗВІЛЬНЕНІЙ ВІД ВОРОГІВ УКРАЇНІ!**

«Вогонь любові, вогонь добра неси у світлі ліхтаря...»
Михайлівський Золотоверхий собор.
Київ, 11 грудня 2022 р. / Фото Миколи Тимченка

ЯК МИНУВ ПЛАСТОВИЙ РІК У США

ЗВІТ ГОЛОВИ КПС США ЗА ЧАС ВІД 3 ГРУДНЯ 2021 Р. ДО 21 ЖОВТНЯ 2022 Р.

22 жовтня за допомогою програми Zoot відбувся XL КПЗ'їзд США, під час якого йшлося про пластову працю в краї, допомогу воюючій Україні, про пляни на майбутнє. Доволі інформаційно насиченим був звіт голови КПС США пл. сен. дов. Андрія Козака, ЧМ, який пропонуємо для ознайомлення.

Редакція

Під час каденції, що минула, Крайова пластова старшина у США діяла в такому складі:

- > **голова** пл. сен. Андрій Козак, ЧМ;
- > **перша заступниця, голова сектора зв'язків і організації** пл. сен. Оля Дужа;
- > **друга заступниця, голова сектора виховної дії** пл. сен. Рута Ріпецька, ЛМ;
- > **третій заступник, діловод господарки** пл. сен. Бузьо Миськів, ХМ;
- > **крайовий комендант УПН** пл. сен. Ростик Слабичкий, ЧМ;
- > **крайова комендантка УПЮ** ст. пл. гетьм. вірл. Наталка Тарасюк;
- > **крайовий булавний УСП** ст. пл. скоб Христорф Бей, СМ;
- > **крайова булавна УПС** пл. сен. Богданна Ковальчук, Тис.;
- > **діловод новацького вишколу** ст. пл. Оленка Гладка, Гр.;
- > **діловод юнацького вишколу** пл. сен. Андрій Гарматій, V;
- > **голова Крайової таборової комісії** пл. сен. Роман Левицький, Тис.;
- > **діловод тіловиховання** пл. сен. Христя Козак, СП;
- > **протокольний писар** ст. пл. Оксана Заваденко;
- > **референтка комунікації** ст. пл. Оріяна Ястремська;
- > **діловод преси** ст. пл. гетьм. вірл. Андрея Пенцак, Гр.

Як голова КПС координую, дораджую та перевіряю загальну працю референтів КПС, станиць, куренів та ОТК і звітую про працю поодиноких діловодів та працю КПС як цілості.

ДОПОМОГА УКРАЇНІ

З початком жорстокого російського вторгнення КПС сформувала організацію допомоги Україні «Скавти для України». До цієї групи приєдналися пластуни, а також інші небайдужі. Щодня протягом перших місяців війни проводилися зустрічі та започаткувалися різні групові та індивідуальні ініціативи.

ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ

– Кишенькові аптечки (Pocket First Aid Kits, PFAK): понад 86 000 кишенькових аптечек доставлено в Україну. Всі улади приготували аптечки та поширювали програму між американськими скавтами, школами, місцями роботи та громадою;

– понад \$1 000 000 готівкою зібрано та понад \$10 000 000 вартости (мобільні лікарні, медикаменти, вантажівки) переслано в Україну;

– розробили новий вебсайт aid.plastusa.org;

– створили пластовий бренд Scouts for Ukraine / Скавти для України;

– уклали договір з ГПБ на збірку коштів (окремий банківський рахунок ведеться ГПБ для всіх внесків на допомогу Україні);

– відкрили електронні рахунки PayPal, GoFundMe, PayPal Giving, Venmo;

– здійснювали комунікацію з членством через е-пошту: MailChimp;

– виготовили інфографіку: Second month of war, 100 days of war, 6 months of full scale war;

– провели «Місяць пластової акції»: пластуни різними способами збирали пожертви на гуманітарну допомогу Україні;

– провели Віртуальну ватру на закінчення місяця акції;

– провели і завершили кампанію подвоєння жертв на гуманітарну допомогу Україні: зібрано \$323,540.69.

ЩИРА ПОДЯКА!

Подяю членів, що долучилися до Робочої групи для допомоги Україні, та їхні основні внески:

- > **пл. сен. Ростик Слабичкий** — пожертви через Americares, зв'язок з Пластом в Україні;
- > **пл. сен. Оля Дужа** — в.о. голови КПС США, домівки для жінок та дітей, зв'язок з ГПБ;
- > **пл. сен. Богдан Олесницький** — створення кишенькових аптечек (PFAK) та координація мобільних лікарень;
- > **пл. сен. Арета Куріца** — бухгалтерські справи;
- > **ст. пл. Наталка Тарасюк** — координація проекту кишенькових аптечек (PFAK);
- > **пл. сен. Стефан Біланюк** — координація з Ротарі США / Україна;
- > **пл. сен. Христя Козак** — координація з маркетинговою групою;
- > **пл. сен. Меляся Нинка** — оновлення на вебсторінці aid.plastusa.org;
- > **пл. сен. Алек Кузик** — пожертви транспортних засобів та логістика;
- > **пл. сен. Данило Бойцун** — логістика;
- > **Рон Баутіста** — ukraine911.org;
- > **Юрій Парашак** — ukraine911.chat.

Подяю членів, що підтримували акцію «Скавти для України» та опис їхніх зусиль:

- > **пл. сен. Леся Лебедь** — маркетинг, Віртуальна ватра, переклад всіх комунікацій;
- > **пл. сен. Ляриса Нич-Монтеculo** — маркетинг, графічний дизайн;
- > **пл. сен. Таля Даниш** — маркетинг;
- > **пл. сен. Марко Пілецький** — створення та підтримка вебсторінки aid.plastusa.org;
- > **ст. пл. Рената Шипайло-Гетланд** — соцмедія на кампанію подвоєння пожертв;
- > **ст. пл. Марко Мулик** — електронна комунікація через MailChimp;
- > **пл. сен. Богдан Савицький** — щотижневе звітування про пожертви та видатки через створенеkonto, подяка та податкові листи донорам через пошту;
- > **пл. сен. Ігор Микита** — подяка та податкові листи донорам електронно;
- > **пл. сен. Тамара Тершаковець** — висилка листів до старших сеньйорів (80+ років);
- > **пл. сен. Аня Томко** — координація складу в Нью-Джерсі;
- > **пл. сен. Тамара Галло** — координація складу в Нью-Джерсі;
- > **пл. сен. Роман Шиприкевич** — координація поширення складників кишенькових аптечек.

ТАБОРИ: ЛІТО 2022 РОКУ

Очні (стаціонарні) окружні виховно-вишкільні табори відбулися 9—30 липня:

- **на «Вовчій Тропі»:** табори УПН-ок, УПН-ів, УПЮ-ок, УПЮ-ів;
- **на «Писаному Камені»:** табори УПН-ок, УПН-ів, УПЮ-ок, УПЮ-ів;
- **на «Новому Соколі»:** мішаний табір УПН, мішаний табір УПЮ.

Через коронавірус медичним комітетом КПС розроблено вказівки, згідно із рекомендаціями американського «CDC», та процедури трьома ОТК для виявлення і запобігання захворюванню на коронавірус. Окрім рекомендації щеплення всіх вказівки включали процедуру для приїзду та від'їзду пластуни та інших осіб, строгий режим тестування та маскування, ізоляція або від'їзд захворілих чи тих, що перебували у близьких контактах, та віртуальний День Пластуна або день закриття.

- Також відбулися:
- **табір старшого юнацтва на «Вовчій Тропі»** (9—23 липня);
- **початковий табір на «Вовчій Тропі»** (23—30 липня);
- **табір Пташат на «Писаному Камені»** (9—16 липня);
- **табір Пташат на «Новому Соколі»** (9—16 липня);
- **морський табір в Raystown Lake, PA** (6—13 серпня);
- **скелелазний табір в Seneca Rocks, WV** (13—20 серпня).

Свято весни та вишколи

– Свято весни відбулося 28—30 травня на «Вовчій Тропі»;

– Р.О.В. 341 — вишкіл новацьких виховників — відбувся 1—5 липня на «Вовчій Тропі»;

– вишкіл юнацьких виховників розпочався на мережі. Учасники вишколу виконують завдання вчасно, з перевіркою референта юнацького вишколу.

Пленуми та зустрічі

Відбулося сім пленумів КПС. Брав участь у чотирьох, а також у багатьох телеконференціях. Йшлося про загальні пластові справи та про діяльність в час пандемії коронавірусу, про фінанси і табори, про виховні справи.

- Брав участь у трьох пленумах ГПБ, в.о. голови пл. сен. Оля Дужа брала участь у всіх.
- пл. сен. Ростик Слабичкий брав участь у віртуальних зустрічах допомоги Україні.
- Представляв Пласт 1 серпня 2022 на зустрічі з Владикою Борисом Гудзяком. Тема: «Церква і Пласт».
- Плянуємо МПЗ для пластуни Північної Америки орієнтовно від 5 до 12 серпня 2023 р. Юнацтво візьме участь у різних прогуляках і заняттях. Всі улади зйдуться разом відсвяткувати 111-ліття Пласту.
- ГПБ розпочала плянування Зборів КУПО, які, правдоподібно, відбудуться восени 2023 р. в Польщі. Після цього повернемося до звичного трирічного циклу.

ОСЕЛІ

Голова ОТК «Писаного Каменя» пл. сен. Стефа Тейтер завершила угоду зі штатом Огайо щодо статусу податків «Писаного Каменя». Податковий статус оселі було змінено на неоподатковувану неприбуткову організацію для цілей податку на нерухоме майно, як вже було раніше.

МАЙБУТНЯ ПРАЦЯ (ПЛЯНИ)

- Докінчити виконання резолюцій та рекомендацій XXXIX КПЗ'їзду;
- «Скавти для України»;
- «Ми можемо» — збірка депозитів на пляшки / банки для новацтва;
- Плян інформування загальної аудиторії та політиків про війну, щоб продовжити сильну підтримку уряду США та різних організацій;
- Плян управління деревиною (timber management plan) на пластових оселях.

ПОДЯКА

Складаю дуже щирю подяку пл. сен. Катрусі Воловодюк, Верх., за подвоєння пожертв на гуманітарну допомогу для України. Складаю щирю подяку всім членам КПС за їхню відданість, а зокрема президії КПС: першій заступниці пл. сен. Олі Дужій, другій заступниці пл. сен. Руті Ріпецькій, ЛМ, третьому заступнику пл. сен. Бузьові Миськіву, ХМ.

Щиро дякую голові КПП пл. сен. Юркові Гуку, ВБ, за його поради й доради. Також складаю велику подяку адміністраторці Канцелярії КПС пл. сен. Андріє Жаровській, СП, за її працю, відданість і пораду всім членам КПС та всім пластунам. СКОБ!

пл. сен. дов. Андрій Козак, ЧМ, голова КПС США

ПІДТРИМКА СКАВТІВ ВСЬОГО СВІТУ: ПЛАСТОВІ ТАБОРИ ТА ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА

ст. пл. СОФІЯ ВИТІВСЬКА, ЧоК,
менеджерка сайту Пласту

ЗАВДЯКИ ПІДТРИМЦІ СКАВТІВ БІЛЬШЕ 1500 ДІТЕЙ ЗМОГЛИ ТАБОРУВАТИ ЦЬОГО ЛІТА

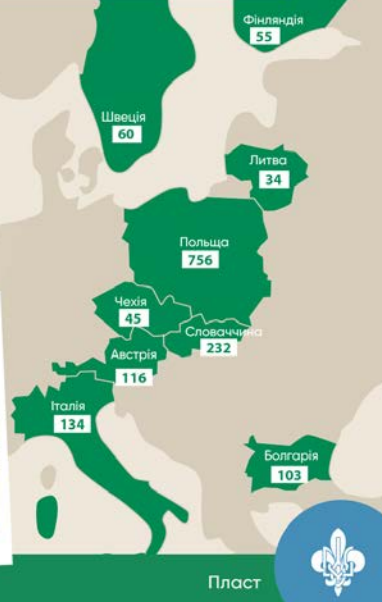
Уже понад 9 місяців Україна перебуває в режимі повномасштабної війни, яку розв'язала росія. Пласт, як і вся країна, робить усе можливе для нашої перемоги. Але ми відчуваємо, що не самі в цій боротьбі, адже люди зі всього світу, а зокрема скавти, висловлюють підтримку і допомагають, як можуть.

**1,535 дітей потаборували
на скавтських базах за
кордоном**

- Польща - 756
- Словаччина - 232
- Італія - 134
- Австрія - 116
- Болгарія - 103
- Швеція - 60
- Фінляндія - 55
- Чехія - 45
- Литва - 34

Літо 2022

Цього року нам було особливо важливо, щоб таборове літо відбулося. Адже табори були для дітей не лише частиною програми, а й можливістю побути в колі друзів, емоційно відпочити та продовжувати свій розвиток навіть під час війни. Проте багато локацій стали недоступними або небезпечними, тож довелося шукати нові можливості за кордоном. І на допомогу прийшли пластуни діаспори та скавти різних країн світу.

СЛОВАЧЧИНА: «ЦЕ БУЛИ НЕЙМОВІРНІ ВИХІДНІ В КОЛІ ДРУЗІВ, БРАТІВ ТА СЕСТЕР ПО СКАВТІНГУ»

Після початку повномасштабного вторгнення скавти Словаччини почали з Пластом дружню співпрацю. В перші місяці вони надіслали великі вантажі гуманітарної допомоги до пластових штабів. Наприклад, 27 лютого відправили 4 машини до ужгородських пластунів: антибіотики, джгути, засоби гігієни, харчі тощо.

У перші місяці війни словацькі пластуни передали в Україну багато гуманітарної допомоги

Щоб висловити свою підтримку, скавти Словаччини надали відзначення своєї організації активним у часі війни пластунам, як юнакам, так і старшим пластунам та сеньйорам. Церемонія вручення відбулася у квітні в Ужгороді, коли до місцевих пластунів прибули гості — скавти Словаччини зі Slovenský skauting та Východoslovenská skautská oblasť.

А на початку серпня провели ще одну робочу зустріч. Представники Пласту та скавтської організації Словаччини домовилися про спільні заходи на рік. Скавти радо запропонували пластунам долучитися до своїх акцій.

На базах словацьких скавтів відбулося три пластові табори, тож близько 230 українських дітей потаборували в безпечних умовах.

Один з них — новацький ігровий табір «Країна світла».

«Це був перший справжній табір у наметах для нашого новацтва. Цікавий та незабутній досвід для дітей та виховників», — згадують пластуни.

Дякуємо словацьким скавтам за можливість потаборувати, а також пластовій діаспорі в Австралії за оплату доїзду для дітей.

Скавти Словаччини також радо відгукнулися на пропозиції обміну досвідом для дорослих волонтерів. 25—27 листопада у Пряшеві відбулася ознайомлювальна зустріч українських та словацьких скавтів. Учасники презентували структуру своїх організацій, систему роботи з дітьми та молоддю, ділилися досвідом організації заходів та історіями з таборування.

«Це були неймовірні вихідні в колі друзів, братів та сестер по скавтіngu. Найяскравіші спогади залишилися про спільні вечірні дискусії, жарти та співи», — згадує Уляна Жовнір, учасниця заходу.

Дякуємо словацьким скавтам за підтримку та пластунам Словаччини за налагодження дружніх відносин між організаціями!

ПОЛЬЩА: «МИ ЄДИНІ, ВЗЯВШИСЬ ЗА РУКИ ТА ДИВАЯЧИСЬ У МАЙБУТНЄ»

2022 року вже вчетверте відбулася акція солідарності двох народів «Полум'я братерства».

Захід відбувається з метою вшанування пам'яті українських військових, які у 1920 році були союзниками польського народу в боротьбі за незалежність. Цьогорічна акція відбулася 14 серпня у 29 містах обох країн за участі пластунів та скавтів Programowy Ruch Odkrywców i ZHR.

Українці та поляки разом відвідали місця поховання українських воїнів, де співали гімни, запалювали свічки, щоб вшанувати пам'ять полеглих.

Акція солідарності «Полум'я братерства» — це посмішки, гарний настрій, нові друзі

Пластуни і харцери на могилі вояків УНР в Пикучичах коло Перемишля. Літо 2022 р.

«Ми можемо перемогти імперію, коли ми єдині, взявшись за руки та дивлячись у майбутнє», — зазначила Олена Боднар-Потопник, головна організаторка акції «Полум'я Братерства» з українського боку.

Цього року акція мала особливий контекст, адже у нинішній війні за наше вільне майбутнє польський народ дуже допоміг українцям, приймаючи в себе біженців, забезпечуючи товарами. Зокрема, скавти ZHP налагодили співпрацю з львівським пластовим штабом і допомогли організувати фінансові перекази, логістику у зборі провізії, підтримали інформаційно.

Також польські скавти надали бази для пластових таборів. Загалом у Польщі таборувало більше 750 дітей.

«Ми мали зі скавтами спільну ватру, співали харцерську пісню «Горю» двома мовами, показували одні одним свої традиційні ігри. А вночі на знак дружби спробували вкрасти таборні прапори одне одного. Але що наша, що їхня стійка були настільки пильні, що жодному табору це не вдалося», — розповідає Тарас Олійник, комендант табору для пластунів з Івано-Франківська, що відбувся в Польщі.

Надзвичайно вдячні пластунам Польщі, що підтримали співпрацю між Пластом та скавтами Польщі заради розвитку дітей.

ФІНЛЯНДІЯ:

«МИ ВДЯЧНІ, ЩО ВОНИ ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ НАС ЩАСЛИВИМИ»

Більше 40 дітей з України побували на таборі у Фінляндії. Фінські скавти Partio надали свою базу та товари для проживання, забезпечили харчування.

«База затишна, зручна, оснащена всім необхідним для таборування. Поряд озеро, тож була можливість покататися на човнах. Найбільше вразила гостинність фінів та їх підтримка», — згадує Юлія Чубик, виховниця одного з роїв з Києва.

Щодня церемонії на таборі проводили з двома прапорами — українським і фінським, щоб висловити подяку за доброту та допомогу у важкі для українців часи.

«Коли ми приїхали сюди, діти були емоційно закриті через війну. Вони наче забороняли собі радіти. Але коли прийшли в парк розваг, вони нарешті дозволили собі бути щасливими», — розповіла виховниця Зореслава Гавриш.

«Ми вдячні, що вони (скавти — ред.) нам допомагають і хочуть зробити нас щасливими. Ми цього ніколи не забудемо», — сказав 11-річний Данило, пластунок з Івано-Франківська.

Окреме спасибі пластунам у Фінляндії за долученість до організації і домовленості зі скавтами.

АВСТРІЯ:

«ФАНТАСТИЧНО, КОЛИ БЛИЗЬКО 150 ЛЮДЕЙ СПІВАЄ УКРАЇНСЬКИЙ ГІМН...»

Цього року пластовий табір «Побурлакуємо світами» вперше відбувся за кордоном: більше 35 дітей мандрували, каталися на велосипедах, плавали та займа-

1. Новачата з України таборували у Фінляндії. База була зручна і затишна
2. Під час таборування в Австрії пластуни мали спільну програму з місцевими скавтами
3. Водна ділянка під час таборування в Австрії
4. Табір «Побурлакуємо світами» вперше відбувся за кордоном
5. Велосипедними маршрутами гірської частини Австрії

▲ Джемборі — це завжди свято позитиву

лися скелелазінням в Австрії. Частина пластунів добиралася з України, а решта прибула з інших країн, куди були змушені тікати родини пластунів через повномасштабне вторгнення.

Частина табору відбулася на базі австрійських скавтів. Пластуни мали з ними спільну програму: разом провели заняття, співали пісні, обмінялися подарунками.

«Наш табір відвідав найстарший скавт Гарс-ам-Камп, місцеві пластуни та деякі біженці з України. Це було фантастично, коли близько 150 людей співали український гімн... Австрійські друзі, ми захоплюємося вашою гостинністю!» — каже комендантка табору, пластунка Анастасія Слюсаренко.

Дякуємо скавтам і пластунам з Австрії за щасливе літо для українських дітей!

ШВЕЦІЯ ТА ЧЕХІЯ: ДЖЕМБОРІ 2022

Цього року делегації Пласту отримали можливість потрапити на Джемборі у двох країнах і представляти на міжнародному заході нашу організацію та Україну.

Скавтська організація Scouterna, що організувала Джемборі 2022, запросила до участі українських пластунів. Усього наша делегація складалася з 50 осіб: 30 приїхали з України, 20 долучилися зі шведської діаспори.

► Мандрують українські пластуни та чеські скавти

На Джемборі пластуни мали спільне місце таборування зі скавтами Чехії — Skautské středisko Havran Klecany та Швеції — Bagarmossens scoutkår, тож кожного ранку на урочистих заходах піднімали прапори цих країн. Скавти навчали одні одних традиційних пісень та ділилися подарунками.

«Велика подяка Scouterna! Завдяки вашій підтримці мрія українських скавтів стала реальністю. Був надзвичайно теплий прийом. З нами знайомилися, обіймали, казали, що раді бачити. Ми відчули величезну любов і підтримку. Також зраділи, побачивши там Асоціацію гайдів України — було круто зустрітися на Джемборі!» — каже Христина Качмарик, голова делегації Пласту.

Чеські скавти організували цього року Центральноєвропейське Джемборі. Пластунів не лише запросили до участі, а й допомогли знайти спонсорів і забезпечити необхідне обладнання.

«Під час табору ми почули багато слів підтримки українцям. Хочемо подякувати всім людям, які викликали такі почуття. Сподіваємося, що скоро побачимось!» — каже пластунка Анна Андріїв, голова делегації.

НІМЕЧЧИНА:

«ДЮРЕН І СТРИЙ – МІСТА-ПОБРАТИМИ»

Ще навесні німецькі скавти з міста Дюрен відправили пластунам у Стрию палети гуманітарної допомоги для українців, що були змушені покинути домівки через російський напад.

«Дюрен і Стрий — міста-побратими, так звані "twin city". Звідти скавти надіслали нам допомогу для біженців, яка на початку повномасштабного вторгнення була надзвичайно необхідна, адже люди часто тікали від війни без речей, без їжі — без нічого», — каже стрийська пластунка Анна Андріїв.

► Допомога від німецького Дюрена для міста-побратима Стрий

▼ Під час відкриття Центральноєвропейського Джемборі

Крім того, гуманітарно українцям допомогли також скавти зі Словаччини, Чехії, Австрії та Угорщини. Вони передали ужгородським та львівським пластунам пакунки з необхідним, які волонтери поширили далі.

**ЛИТВА:
«НАШІ ДІТИ ПОДАРУВАЛИ
ПРАПОР УКРАЇНИ З ПОДЯКАМИ ТА
ПОБАЖАННЯМИ»**

Литовські скавти цього літа радо подали руку допомоги українським пластунам, запросивши їх на свої заходи. 16 дітей з України долучилося до щорічного табору скавтів Žemaitijos skautų organizacija «Іскра», а ще 20 мукачівських пластунів — до табору Šiaulių skautų tuntas та Lietuvos skautija.

На «Іскрі» групу українців супроводжував перекладач, щоб допомогти подолати мовний бар'єр. Разом з новими друзями-скавтами діти мали заняття, квести, мандрівки тощо.

«Табір був дуже комфортним. Наші діти вивчали литовські пісні, обмінювалися обручниками на хустинах, також подарували прапор України з нашими подяками та побажаннями», — розповіла Євгенія Васильєва, яка супроводжувала пластову делегацію.

Другий табір, «Біля підніжжя дерев'яного трону», організували за мотивами «Три престолів», що допомогло дітям зануритися в легенду, розважитися і відпочити від реалій війни.

Українські та литовські скавти ділилися традиціями, знаннями і тісно здружилися, переживаючи спільні пригоди.

**ІТАЛІЯ:
«КОЛИ МИ РОЗПОВІДАЛИ ПРО ВІЙНУ
В УКРАЇНІ, ДРУЗІ-СКАВТИ
СПІВПЕРЕЖИВАЛИ І ПЛАКАЛИ»**

Ще три табори для новацтва, для більше 130 дітей, відбулися на базах італійських скавтів. Без їхньої допомоги провести ці табори було б неможливо через війну в Україні.

Скавти Італії також допомогли з обладнанням для таборування, харчуванням, підказували пластунам, як місцеві, куди краще піти або яким транспортом доїхати.

«Ми дуже відчували емоційну підтримку від них. Вони допомагали у всьому, привозили фрукти, овочі. А коли ми розповідали про війну в Україні, про бомбардування, про загиблих, поранених, то наші друзі-скавти разом із нами співпереживали і плакали», — каже Оксана Румак, організаторка табору «Мандрівні черевички».

< Під час відкриття україно-литовського табору

< «Українські та литовські скавти ділилися традиціями, знаннями і тісно здружилися...»

А на таборі «Думками навиворіт» італійські скавти пригощали дітей місцевою пастою, яку приготували власноруч.

«Їхнє ставлення було надзвичайно зворушливим — починаючи від першого повідомлення на пошту перед табором до останніх обіймів перед від'їздом до України. Ми досі спілкуємося один з одним у чатах в соцмережах», — розповідає Соломія Бартошук, комендантка табору.

Дякуємо також пластунам Італії, які допомогли домовитися зі скавтами та втілити ці табори в реальність!

Окреме спасибі пластунам Америки, які цього літа покрили витрати на доїзд дітей до таборів у Фінляндії, Австрії, Литві, Італії та на Джемборі у Чехії та Швеції.

**СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ МИ ЗМОГЛИ
ПОДАРУВАТИ ЩАСЛИВЕ ЛІТО
УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ, ЯКІ ЗАРАЗ,
ЯК НІКОЛИ, ПОТРЕБУЮТЬ ПІДТРИМКИ,
ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ, ЯКІ ЗАЛИШИЛИСЯ
БЕЗ ДОМІВОК ТА МАЙНА.
ДЯКУЄМО ВСІМ СКАВТАМ ЗА ПІДТРИМКУ
І СПОДІВАЄМОСЯ НА ПОДАЛЬШУ
СПІВПРАЦЮ. В ЄДНОСТІ ПЕРЕМОЖЕМО!**

> Під час таборових занять було цікаво та весело

> Новачки з сестричками — учасниці таборування в Італії

«ПРАПОРЕ НАШ, ЗАМАЙ НАМ В ГОРДІЙ СЛАВІ...»

ст. пл. ВОЛОДИМИР СОКИРКО, ОХ
Фото Наталії Павлишин

*Ми вірні кличеві «Бог і Україна!»
За віру, за волю готові вмирати!
Під знаком Хреста, з мечем до загину
Боротисьме сміло Хрестоноська рать!*

З гімну «Ордену Хрестоносців»

Освячення курінного прапора пластового куреня «Орден Хрестоносців» імени Митрополита Андрея Шептицького відбулося в Архикафедральному соборі святого Юра 5 листопада 2022 р. Освячення відбулося під час Архиєрейської Літургії, яку очолив Митрополит Львівський Ігор Возняк. Йому співслужили єпарх Бучацький Дмитро Григорак (пластун з куреня «Орден Хрестоносців»), єпископ-помічник Тернопільсько-Зборівської архієпархії Теодор Мартинюк (пластун з куреня «Орден Хрестоносців»), священники з Капеланської служби Пласту та духовенство Львова.

Захід приурочили 75-літтю заснування Ордену. Оскільки Патроном пластового куреня «Орден Хрестоносців» є Митрополит Андрей Шептицький, то знаково, що місцем посвяти було обрано Архикафедральний собор святого Юра, у крипті якого він спочиває. Дійство об'єднало старших пластунів (5 куреня УСП) та сеньйорів (20 куреня УПС), членів інших пластових куренів, друзів та рідних.

«Посвячення прапора є особливим дійством, оскільки не лише об'єднує всіх Хрестоносців навколо спільної ідеї — Бог і Україна, яка втілюється в знамені прапора. Воно нагадує нам про наш обов'язок перед майбутнім України», — зазначив один із засновників Української стежі, Великий Майстер (курінний Української стежі та Європи) Василь Кузик. За його словами, «сьогоднішня подія — особлива в історії “Ордену Хрестоносців”. Адже курінний прапор є головним символом нашого куреня, на якому з однієї сторони пластові символи гасла «СКОБ», пластова лілейка та назва куреня, а з іншого боку зображення лицаря з мечем та щитом, що є символом плекання лицарських чеснот та ідеалів: Добра, Краси, Правди й Любови, виховання доброго християнина, справжнього альтруїста з моральними чеснотами, гідного сина своєї Батьківщини».

Освячений стяг у руках хорунжого Романа Малка

Зворушлива мить: окроплення курінного прапора свяченою водицею

Цікаво, що 27 листопада 1977 року, з нагоди 30-ліття «Ордену Хрестоносців», було освячено прапор Американської стежі за участі Начального Пластуна Юрія Старосольського. Подія відбулася у Катедральному соборі Непорочної Зачаття Пречистої Диви Марії у Філадельфії, в осідку митрополита. До речі, на даний момент Філадельфійську архієпархію в США очолює пластун-хрестоносець, лицар Мамай — Митрополит Борис Гудзяк, почесний президент Українського католицького університету. Він зробив великий внесок у розвиток Пласту і нашого куреня, зокрема благословив створення Української стежі, коли в 2000-х роках розпочався активний її розвиток.

За двадцятип'ятилітню історію діяльності куреня в Україні стежа виросла до півсотні дійсних членів, які є активними пластунами своїх осередків: Тернополя, Львова, Острога, Івано-Франківська, Києва, Рівного, Сум. «Хрестоносці», вихідці з України, є активними у Польщі, Чехії, Грузії, Франції, Італії, Великій Британії. Вони розвивають виховницьку, адміністративну та інструкторську діяльність. Серед членів куреня є вояки, що зі зброєю в руках захищають рідну землю у найгарячіших точках сучасної війни, є церковні та громадські діячі, лікарі та волонтери.

Владика Дмитро Григорак (пл. сен., ОХ, Лицар Вірний) під час проповіді зазначив: «Девіз всього Пласту “За Бога і за Україну!” є нині по-особливому значимим. І орденський клич “З хрестом і мечем!” “За Україну!” має своє особливе значення. Справді, без меча ми сьогодні не захистимо України. Та без Божої опіки, Божої помочи не досягнемо перемоги. Пластуни зобов'язуються утверджувати ці ідеали, Бога і Україну, в особистому житті, в житті своїх родин, спільно,

ства і держави. Сьогодні пластуни своєю кров'ю і навіть смертю на полі бою утверджують вірність Україні. Пласт став волонтерською спільнотою, яка робить усе, щоб там, на фронті, ми змогли вистояти і перемогти. Вірність Богові — бути відданим вірі й моралі. Обстояти ці ідеали, Бога і Україну, — це завдання кожного пластуна, особливо членів “Ордену Хрестоносців”. Віра в Бога — це фундамент, на якому стоїмо. Тож хай Господь благословить весь наш Пласт і “Орден Хрестоносців”, нехай провадить своєю батьківською, потужною, лагідною, милосердною рукою через усі буревії і виклики нашого сьогодення та веде нас до повної перемоги!»

Завершилася Божественна Літургія спільним виконанням Духовного Славню «Боже Великий, Єдиний». Опісля пластуни зі священниками зійшли в крипту і склали спільну молитву біля місця поховання патрона куреня Митрополита Андрея Шептицького. Молитовно згадали засновників куреня та тих, хто долучався до його розвитку.

▲ Духовенство, члени «Ордену Хрестоносців» і гості урочистого освячення прапора по завершенні свята. Львів, площа перед собором св. Юра, 5 листопада 2022 р.

Довідка

15 березня 1946 р. Б. шістнадцять юнаків у невеличкому німецькому містечку Травнштайн (у таборі біженців після Другої світової війни) зібралися на доленосну для себе зустріч і вирішили створити старшопластунський курінь «Орден Хрестоносців» і наслідувати риси характеру та неймовірний приклад подвижництва князя української церкви та митрополита Андрія Шептицького. Від тієї зустрічі минуло 75 років.

ОРДЕН БАГАТИЙ ТРАДИЦІЯМИ ТА ЦЕРЕМОНІАЛАМИ. ГАСЛОМ ОРДЕНУ Є: «З ХРЕСТОМ І МЕЧЕМ! ЗА УКРАЇНУ!».
ГЕРБОМ Є ЗОБРАЖЕННЯ ЛИЦАРЯ З МЕЧЕМ І ЩИТОМ, ЩО Є СИМВОЛОМ ЛИЦАРСЬКИХ ЧЕСНОТ, ІДЕАЛІВ, ПРО ЯКІ МАЄ ДБАТИ ПЛАСТУН-ХРЕСТОНОСЕЦЬ.

На сьогодні в курені нараховується близько ста дійсних членів по всьому світі, більшість з яких зосереджена в США та Україні. Від 1946 року членами Ордену були пластуни зі США, Канади, Франції і Бельгії, а згодом — Аргентини, Австралії і Португалії. У 2002 році, з утворенням Великої Української стежі, починається період діяльності куреня в Україні, звідки курінь поширився також у Польщу, Грузію, Чехію, Італію, Францію, Велику Британію.

Серед членів «Ордену Хрестоносців» є троє владик УГКЦ, більше двадцяти священників, воїнів та волонтерів сучасної російсько-української війни, генерал ВМС США, викладачі найпрестижніших університетів, засновник Гарвардського інституту українознавства, засновники Українського католицького університету у Львові, лікарі та інженери, власники малих промислових підприємств, — пластуни, які своїм життям доводять, що лицарські ідеали Добра, Краси, Правди та Любови є вічні і про них треба дбати для служіння Україні, Церкві, українському Пласту та товариству Ордену.

ВИСТАВКА «В ПОЖЕЖАХ ВСЕСВІТНІХ...» – ЕКСКАРСІЯ В ЧАР ПЛАСТУВАННЯ

пл. сен. ОЛЬГА СВДІНСЬКА,
пл. сен. ПЕТРО СЛОБОДЯН

18 травня 2022 року, у Міжнародний день музеїв, у Львівському історичному музеї відбулося відкриття виставки. Як на воєнний час, подія справді неординарна. На початку активної фази російсько-української війни практично всі музеї припинили свою публічну діяльність, експозиції було демонтовано і перенесено у сховища. На території, що були окуповані ворогом, багато культурної спадщини постраждало, було викрадено або знищено. Тому з боку дирекції Львівського історичного музею організувати виставку з нагоди 110-ліття Пласту виглядало відважним кроком.

Тотуватися до ювілею Пласту і до століття славно-го Великого племені «Лісові чорти» ми почали заздалегідь, ще з осені 2021 року. Задумувалася доволі велика презентація організації, її виховного досвіду та досягнень її вихованців. Вже були попередні домовленості з Центральним державним історичним архівом України у Львові, Національною бібліотекою ім. Василя Стефаника та іншими поважними установами про виписування деяких матеріалів. Однак війна змусила відкласти усі ці плани. У лютому-березні не було і мови про будь-які культурні чи історичні проекти, натомість у пам'яткоохоронних середовищах створювалися громадські ініціативи для порятунку культурної спадщини: потрібно було терміново продумати й облаштувати укриття для цінних скульптур та фасадів будинків, подбати про безпеку старовинних дерев'яних храмів, запакувати і надійно зберегти картини, рукописи і стародруки та іншу українську спадщину. Ніхто не знав (та й досі не знає) доки дійдуть московські війська, в які об'єкти влучатимуть їхні крилаті ракети, скільки втрат та руйнувань нам доведеться пережити. Українське культурне надбання для ворогів, можливо, страшніше за зброю, адже без нього складно сформувати вільних душею громадян, таких, якими, згідно з уявленнями росіян, нам бути заборонено.

З такими думками 12 квітня ми зібралися на коротку нараду у порожніх залах кам'яниці Корнякта. Подивилися одне одному в вічі і твердо сказали: «Робимо!» Розуміли, що часу обмаль і що усі попередні ідеї, концепції, а тим більше домовленості вже не мають жодного сенсу. Потрібно робити все спочатку.

Але ж пластун є доброї гадки! Приватні колекціонери, до яких ми звернулися, погодилися позичити речі зі своїх збірок. Деякі експонати з'явилися навіть після офіційного відкриття, коли зголосилися ті, кого ми з різних причин не встигли залучити. Отже, у виставковому залі на третьому поверсі кам'яниці Корнякта, який виявився явно замалим, розташувалися пам'ятки з колекції Музею-архіву Пластового руху, Львівського історичного музею, Пластового музею-архіву в Клівленді, куреня «Лісові чорти», із зібрань Андрія Сиви, Андрія Котлярчука, Миколи Музали, Богдана Гасюка, В'ячеслава Стебницького, а також особисті речі пластуна Петра Слободяна, Тараса Гривула, Ольги та Катерини Свідзинських. Львівські юначки з куреня ім. Олени

< Після пластового церемоніалу в залі Львівського історичного музею: ст. пл. Кім Яровий, Ілля Варавін, ст. пл. скоб Антон Суrowsий, ЛЧ, перед Антоном новак Богдан Голубев, переведений в УСП Матвій Борисовський

Пічки продемонстрували зразки в'язань. В інформаційній частині ми використали фотокопії з «пластового» фонду ЦДІА України у м. Львові (фонд 389).

Воєнні обставини продиктували тематику і назву виставки — «В пожежах всевітніх...» Основним елементом афіші стала графічна робота пластового художника Антона Малаю з обкладинки часопису «Вогні» 1932 року. І, звичайно, в загальну канву виставки органічно вплелися історія куреня «Лісові чорти» та імена його визначних членів.

Пласт — настільки багатогранний організм, наповнений стількома різноманітними сенсами, що розкрити його життя в одному залі практично неможливо. Орієнтуватися слід було на широку аудиторію, не розраховуючи на те, що відвідувачі і так все знатимуть. Тому ми вирішили відійти від хронологічного принципу, який зазвичай використовують на ювілеї, і до часу прив'язали тільки стенди, присвячені витокам організації: тут коротко змальовано ідею скавтіngu та перші кроки чотирьох співзасновників Пласту: Івана Чмоли,

Петра Франка, Степана Гайдучка і Олександра Тисовського. На одному зі стендів розміщено карту пластових осередків до 1914 року, опрацьовану на основі документальних та мемуарних свідчень.

Перший Головний Обов'язок ставить перед пластуном благородну мету — звільнення від поневолення і розбудову власної держави. Членів організації бачимо в лавах усіх можливих формацій, що боролися за Україну протягом XX століття і відстоюють її незалежність у теперішній час. Ця боротьба представлена на виставці за допомогою видань, особистих речей учасників бойових дій, пластових відзнак та нагород. Разом з тим, саме пластуни після Першої світової війни розвинули шляхетний культ героїв, центром якого в Галичині стали стрілецькі могили на Маківці. На Зелені свята 1929 року курінь «Чорноморці» організував глибоко символічну акцію — пробіг до Янівського цвинтаря у Львові, куди зі схилів гори Маківка перенесено горстку землі, скроплену кров'ю січових стрільців. Подібний пробіг відбувся і 1930 року за маршрутом г. Лисоня — Львів. Кубки, в яких переносили землю зі стрілецьких могил, чудом вціліли у фондах Львівського історичного музею у радянський час.

На стендах задемонстровано вшанування героїв як у 1920-і роки, так і після відродження Пласту в Україні.

Ідейні засади організації сформульовані у працях Олександра Тисовського «Пласт» і «Життя в Пласті», а згодом глибоко проаналізовані у «Великій грі» Юрія Старосольського. Відвідувачі мали змогу оглянути усі ці видання, включно з оригінальним «Життям в Пласті» 1921 року.

Як справжній лицарський орден, Пласт розробив цілу систему символів і атрибутів: відзнаки, знамена, прапори, гасла. За цими атрибутами пластуни і скавти впізнають один одного, еднанючись у велику спільноту. Природно, пластова символіка була різносторонньо представлена в експозиції. Тут можна побачити пластові однострої різних часів, включно з одностроєм Ді-Пі, що його віднайшла пластунка з Канади Олена Цоба (про це писав «Пластовий шлях» 2019 року). На стінах були розміщені пластові прапори. Найдавніший — прапор 88 пластового куреня ім. Тараса Шевченка в Каліші (Польща), найновіші — сучасний прапор «Лісових чортів» та мандрівне знамено 100-ліття Пласту.

Доволі велика частина виставки демонструвала різні аспекти діяльності організації: спорт (тут, зокрема, експонувалися диски для метання Уляни Старосольської та нагородні кубки дружинових маршів 1929 року), мандрівництво, практичні вміння (орієнтування, сигналізація, піонірка, стійка біля Плащаниці, а також музика і виготовлення тканин), співпраця з громадою (батьками, Церквою), методичні розробки, таборування, пластові оселі.

< Народа перед початком роботи над виставкою: Андрій Ребрик, Петро Слободян (спиною), Ольга Свідзинська, Тарас Кузь >

< Рій «Руді горобці» з Кривого Рогу з виховницею пл. сен. Наталею Сільтеевою, ДК, відвідує виставку >

Активність дорослого членства була представлена, зокрема, довідкою про УУСП, стендом з відзнаками куренів УПС, що діють на теперішній час. І, звісно, особливу увагу приділено куреню «Лісові чорти». У вітринах окрім численних курінних видань та сувенірів можна було побачити доволі незвичні експонати: булава Люципера Ярка І, капелюх другого Начального пластуна Юрія Старосольського, ювілейна картка з нагоди 100-ліття Романа Барановського, виконана у вигляді дотепно переробленої 100-доларової купюри.

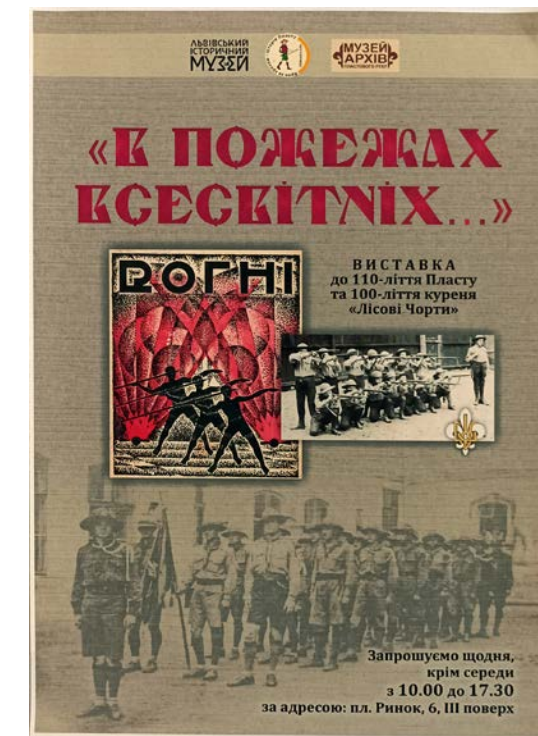
Окремою групою на виставці була презентована історія Пласту: рукописи, машинописи, видання, присвячені усій організації, окремим її осередкам, уладам, куреням і навіть пластовим гурткам.

Вперше широкому загалу представлено феномен діяльності пластунів на території, окупованій радянською владою, що має умовну назву «підпільне пластування в радянській Україні». Йдеться про різні види мандрівництва, що його провадили від середини 1950-х років пластові родини Воробкевичів, Сітницьких, Зіньків. Приємно, що частину цієї діяльності уже зафіксував у серії книжок Володимир Воробкевич — син друга Юліяна — «Дзіргача», ЛЧ, і подруги Ольги з Мілянчиків, пластунки «Пінокію». Однак історію цього «неформального» пластування ще належить докладно дослідити.

Як міг побачити читач, практично кожна тема була представлена як давніми, так і сучасними експонатами чи знімками. Найдавніші пластові пам'ятки, які ми задемонстрували, мають вже 100 років: це «Життя в Пласті» Дрота (фактично надруковане наприкінці 1921 року) та «Пластунський календарець на 1922 рік» Ярослава Цурковського. Найновіші — відзнака пластуна-військового Тараса Гривула та хустина і відзначка львівських пташат.

Цікаво, що за час тривання виставки Львівський історичний музей став місцем, де відбувалося багато пластових подій. Це не дивно, адже можливості організувати акції у воєнний час обмежені чи то комендантською годиною, чи різними іншими заборонами. Тому саме до музею у Львові приходили пластуни з різних осередків, щоб провести церемоніал запряження чи переходу до УСП, записати відеопривітання «Лісовим чортам» з нагоди ювілею. Тут відбулися пластові сходи одного з львівських гніздочок Пташат, причому за повною програмою (окрім екскурсії-гри були також співи і майстерка), були новацькі рої з виховниками, юнацькі гуртки з різних станиць. Декілька разів виставку відвідували «Лісові чорти» (різним складом), оглянули її голова ГПБ, заступник голови ГПБ, голова КПС України. Але не тільки пластунам була цікава ця подія: авторську екскурсію замовляли Ротарі-клуб «Леополіс», Львівська асоціація екскурсоводів. Загалом від 18 травня до 2 жовтня 2022 року на касі Львівського історичного музею придбано 1158 квитків: 598 дорослих, 560 дитячих. Ще 45 квитків було виписано відвідувачам безкоштовно (з них 14 — дітям). Може видатися, що цифри невеликі, однак варто взяти до уваги, що основний час тривання виставки припав на літні місяці, коли пластуни зазвичай не проводять сходи. Відвідування позжвавилось наприкінці вересня, хоча багато хто з львів'ян не встиг прийти до музею, натомість приїжджі були тут навіть не один раз.

Уже після закриття обговорювали результати, обдумували майбутні проекти. А ще — гортали сторінки

книги відгуків. На них здебільшого емоції: подяки, знаки оклику, сердечка. І дуже багато записів від людей, що не були раніше знайомі з Пластом. Хтось хотів залишити для нас ім'я, місцевість, звідки походить (так багато Харкова, Києва, а ще Маріуполь, Бердичів, Рівне, Дніпро, Золотоноша, Кропивницький, Сумщина, Полтавщина...), хтось написав тільки «СКОБ», а хтось був багатослівним, висловлював свої побажання і міркування. Як підсумок нашої роботи прозвучали слова колеги-музейника: «Приємно розуміти, що українська історія, яка є частиною української культури, є на часі. Якщо в тилу не працюватимуть музеї під час російсько-української війни, то вважаєте, що ми цю війну програли». А ми її програвати не збираємося.

P.S. У листопаді банерна частина виставки була презентована під час святкування 100-ліття «Лісових чортів» у США.

З КНИГИ ВІДГУКІВ

Щиро дякую за нові та цікаві пізнання та екскурсію, відкрила для себе багато нового, буде привід зануритися більш глибоко. Дякую! Ви неперевершені.

*І ще — Україна перемаже!
29.05.2022 р. Ольга*

*Завдяки експозиції син взяв, що пісня, яку співали у дитячому таборі, належить «Лісовим чортам» і що це не якась вигадка, а цілком реальний курінь Пласту.
9.08.22 р*

*Дякуємо!
Тут дуже затишно, зворушливо і як вдома :))) Дуже важливо було для мене бути тут і сьогодні, тішуся, що ст. пл. Матвій Борисовський перейшов в УСП.*

*Многая і блага лїта!
пл. сен. дов. Іра Голубєва, СВ, Харків*

ПЕРШИЙ ПАМ'ЯТНИК ГОЛОДОМОРУ

пл. сен. дов. БОГДАН І. ШУЛЯКЕВИЧ, ЧОК
Фото автора

...Історія нас горем вчить,
Щоб не забулось незабутнє,
Бо там, де пам'ять не мовчить,
Там щастям повниться майбутнє.

Наталія Погребняк, Вінниця

Ідея пам'ятника жертвам Голодомору була скристалізована ще у 1974 році в Оттаві, коли я був головою місцевого Конгресу українців Канади (КУК-О). Обставини змусили нашу родину перебраться до Едмонтону. Голова КУК-Е д-р Мелетій Снігурович одержав мандат від громади, щоб встановити такий фізичний спогад про Голодомор. З цим він звернувся до мене як до голови Українсько-канадського товариства професіоналістів і підприємців в Едмонтоні (УКТПП-Е).

ЦІЛІ ПРОЄКТУ

- Встановити монумент як свідчення Голодомору.
- Розширити знання української громади про цю трагедію. Інформувати неукраїнське суспільство про українську історію 1930-х років.
- Запросити до акції інші етнічні групи міста.
- Активно спілкуватися з урядовими чинниками, залучити їх до проєкту.
- Використати всі медія (особливо неукраїнські), щоб поширювати інформацію про проєкт.
- Ділитися знанням та матеріалами про Голодомор з іншими українськими групами в діаспорі.

ЗУСТРІЧ З ПОСАДНИКОМ ЕДМОНТОНА

Передусім слід було знайти місце на пам'ятник. Я відразу зв'язався з мером міста паном Пирвісом. Подав свої титули (голова УКТПП-Е, президент Дому опіки ім. св. Арх. Михаїла, уповноважений делегат КУК-Е), і голова міста погодився на зустріч.

Я розповів йому про геноцид в Україні, вказав, що у місті живе біля чверті мільйона українців, з'ясував осяги і підтримку нашої спільноти. Пан Пирвіс із зацікавленням вислухав виклад. На питання про бажане місце під монумент я вказав на майданчик перед ратушею. Пан Пирвіс звернув увагу, що з правого боку стоїть «Мадонна пшениці», поставлена українцями раніше. По короткій бесіді ми згодилися, що пан мер представить справу міським делегатам. 18 травня 1983 року ми одержали дозвіл поставити «Монумент Голодомору» перед ратушею Едмонтону. Попертя було майже 100% (крім одної делегатки, пані Джен Раймер).

Плян праці

Одержавши місце, треба було подбати про його підготовку, конкурс, пресу, відкриття монументу та публічні заходи.

Підготовка місця

Інженерний відділ узявся до праці та узгодив місце. Місто згодилося на утримання площі, а скульптура стала відповідальністю громади. До речі, членом міського інженерного департаменту, а разом і членом дирекції КУК-Е, був пан Масло. Інженер-архітект пл. сен. Ярема В. Шулякевич розробив точний план споруди.

< Два вінки, поставлені до пам'ятника: блакитні незабудьки — на спомин про жертви Голодомору 1930-х років; синьо-жовтий вінець — українські національні барви як символ нескорености. 23 жовтня 1983 р.

КОНКУРС

Загальні риси майбутнього монументу оголошено в українській пресі в Канаді і передано до церков та світських організацій. Подані такі інформації:

Місце: На площі перед ратушею міста Едмонтону

Довкілля: Лівий бік ратуші на тлі дерев

Термін пропозицій: 15 червня 1983 року

Доставка скульптури: жовтень 1983 року

Матеріали: Метал або камінь

Опис: Подати на письмі, коли можливо — макет або рисунок

Величина: Пропорційна до ратуші міста

Жюрі: проф. Іван Кейван (мистець);

інж. Роберт Бріскі (інженер-архітект);

уряд Альберти (інж.-архітект)

Вибір: Анонімні пропозиції для журі

Пропозиції представили пл. сен. Ярема В. Шулякевич (Едмонтон, інж.-архітект) — «Мапа України з хрестом» в граніті; Людмила Темертей (Монреаль, мистець) — «Розбите колесо з руками, зверненими в небо» з алюмінію; Роман Коваль (Вінніпег, мистець) — «Мати і дитина жадають хліба» в граніті; ст. пл. Богдан А. Шулякевич (Едмонтон, студент) — «Руки, простягнуті до неба» в металі; Мирослав Опир (інж.-архітект) — «Обеліск» з граніту.

Перше місце одержала Людмила Темертей. Ось як вона описує проєкт: «Скульптура складається з розбитого кола життя. Скелетні руки простягають мольбу до неба за улаштований радами геноцид. Колесо, яке є викручене і переломане, вказує на розірваний неприродною силою життєвий цикл; знеможені руки пручаються, хапають та гейби благають про закінчення тортур. Скульптура є символом рани людства, яку залишив українському народові жаклибий політичний режим Йосифа Сталіна».

Людмила Темертей жила в Монреалі, Квебек (тепер перебуває в Італії). За професією вона є графік, портретист, ілюстратор, малює та дизайнер моди і реклами в журналах. Народилася в Кошицях у Словаччині, коли батьки втікали зі сходу України. У Монреалі вступила на студію до «Sir George Williams School of Fine Arts». Згодом перенеслася до «Ecole des Beaux Arts de Montreal» і переїхала до Бельгії, щоб продовжувати студії в «l'Academie Royale des Beaux Arts».

Проєкт монументу Голодомору дуже підтримала її родина, що для Людмили мало особливого значення, бо її бабуся пережила цю трагедію на Донбасі і гостро засуджувала уряд і начальство в 1930-х роках.

ПРЕСА І ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДАМ

Успіх кожного проєкту залежить від доброго розголошення задумів ініціаторів. Нашою ціллю в першу чергу було заохотити українську спільноту в Едмонтоні, а також неукраїнців міста, міський, провінційний та федеральний уряди, партійні, світські та релігійні організації. КУК-Е через своїх делегатів тримав зв'язок з українською спільнотою в Едмонтоні. Ширшу працю перебрала на себе Лідія Шулякевич (моя дружина). От плоди цієї ініціативи.

Канадський інститут українських студій (КИУС) при Альбертському університеті на чолі з директором д-ром Богданом Кравченком підготував знімки з часів Голодомору, подав написи для виставки.

Щорічна програма Українського дня (серпень 1983 р.) на оселі «Села української культурної спадщини» (відкритий музей-заповідник біля Едмонтону) мала виставку історичних світлин, яку відвідало біля 10 000 осіб.

Українська радіоавдіція Едмонтону під проводом Романа Британа розповідала про поступ підготовки українському суспільству. «Українські вісті» — тижневик, редагований Марком Левицьким, — також періодично друкували відомості про процес. В тиждень відкриття часопис видав двадцятисторінкову одноднівку КУК-Е на тему Голодомору, з програмою урочистостей та привітаннями.

Неукраїнська преса — радіо, газети, телевізія — подавала інформацію для ширшої спільноти в місті та в провінції. Англомовні часописи «Edmonton Journal» та «Edmonton Sun» періодично звітували про проєкт та писали про сам Голодомор. Тижневик «Alberta Report», з накладом на цілу провінцію, видав опис Голодомору (на шість сторінок) зі знімками, коментарями, спогадами і особливою посвятою проф. Яру Славутичу, що пережив цей геноцид.

- ✓ Громадськість, духовенство, «Лицарі Колумба» під час паняхиди
- ✓ Почесні гості під час урочистості

ВІДКРИТТЯ МОНУМЕНТУ

Урочисте відкриття відбулося 23 жовтня 1983 року за участі біля 7 000 людей. Світські, релігійні та молодечі організації з прапорами, транспарантами та в одностроях взяли участь в поході містом до ратуші. Головним господарем був др. Мелетій Снігурович, голова КУК-Едмонтон. Були присутні міністри та високі урядники канадських, провінційних та місцевих урядів. Також взяли участь наші співгромадяни: поляки, мадяри, лотиші, латвійці, естонці, корейці, індійці, італійці та члени єврейської громади. Українських суддів репрезентували Рассел Дзенник, Петро Грещук та Рудольф Пісецький. Родину Темертей репрезентували Людмила, її брат Кость і мати Раїса.

Мер Едмонта Лаврентій Дікур оголосив 23 жовтня 1983 року Днем пам'яті жертв Голодомору в Україні. Канадський уряд репрезентували: дост. Дон Мазанковський, міністр транспорту; дост. Жан-Жак Блей, міністр оборони. Альбертський уряд був репрезентований прем'єром дост. Петром Логідом, дост. Юліаном Козяком, міністром муніципальних справ; дост. Василем Дячуком, міністром здоров'я робітників. Консул США у Канаді був дост. Давид Шварц. Пан Іван Кушнір, президент КУК-Калгарі, та пан С. Романюк, президент КУК-Летбрідж, репрезентували свої громади.

Ведучим програми був пл. сен. Петро Саварин, канцлер університету Альберти. Головну доповідь (англійською та французькою мовами) виголосив др. Богдан Кравченко, директор КІУС.

В присутності численних священників, хорів, релігійних та світських організацій, мирян владики УГКЦ в Едмонтоні Ніль Саварин, єпископ-помічник УГКЦ Демитрій Грещук, Високопреосвященніший Борис Яковкевич, архієпископ Едмонта й Західної Єпархії Української греко-православної Церкви в Канаді, відслужили спільну панахиду за душі загиблих та посвятили монумент. Архієпископ римо-католиків Едмонта Йосиф МекНіл та рабин Хаїм Кемельман, репрезентанти євреїв, були делегатами своїх громад.

По посвяченні два юнаки принесли вінець з незабудьок та передали д-ру Яру Славутичеві, який поставив цей дарунок-спогад до стіп монументу. По привітах та доповідях програма закінчилася українським та канадським славнями.

ГОЛОДНИЙ ПОЛУДЕНОК

По посвяченні пам'ятника біля 1 600 присутніх перебралися до залі на т.зв. «Голодний полуденок». Їжа складалася з пісної юшки та разового хліба. Провадив програмою дост. Василь Дячук. Головну доповідь виголосив др. Маєр Горовіц (єврейського походження), президент університету Альберти. Ст. пл. Марта Горбай-Фарлінгер та пан Орест Юсипчук відчитували по черзі політично-релігійні тексти українською та англійською мовами. Глибока тиша надавала урочистості цій перекусці. Хор молоді СУМК відспівав жалібні пісні. Частину їжі було передано для бідних в Едмонтоні.

Показані були знімки з описами, мапи і графи, що ілюстрували події 1932—1933 років.

ЖАЛІБНА АКАДЕМІЯ

6 листопада 1983 року у найбільшій концертній залі Едмонта відбувся концерт в присутності 1 500 осіб. Головний доповідач пан Марко Царинник представив аналіз Голодомору. Доповідь «Голод як політичний інструмент Радянського Союзу» виголосила др. Ніна Строката-Караванська, яку було запрошено як визначну гостю з України (її нещодавно випустили з ув'язнення). Цікавим був фільм-спогад пана Малкольма Маґґеріджа з Англії, що документував часи цього геноциду. Хор «Дніпро» відспівав «Владико неба і землі» С. Гулака-Артемівського та «Молитву» А. Вахнянина.

ПРАЦЯ З ІНШИМИ МІСЦЕВОСТЯМИ

Як уже було згадано, однією з цілей було розширити знання про Голодомор серед інших громад.

Летбрідж, Альберта

Студентський часопис «The Meliorist» при університеті Летбрідж (в південній частині провінції) видав двосторінкову інформацію про Голодомор. Ініціював проєкт ст. пл. Богдан А. Шулякевич (мій син), студент політичних наук.

Пан С. Романюк, голова КУК-Летбрідж, повідомляв громади (українські та неукраїнські) у місті, в околицях полудневої Альберти, північної Монтани (США) та східних згуртованнях в провінції Британська Колумбія. 20 листопада у місті відбувся «Голодний полуденок». Українські душпастирі двох ісповідань взяли участь в молебні. Федеральний уряд репрезентував пан Блейн Такер, а уряд провінції Альберта — посол Іван Гоґо. Мер міста пан Анді С. Андерсон видав проклямацію про Голодомор. Головну доповідь мав Роман Британ (СУМ) з Едмонта, а програму провів ст. пл. Богдан А. Шулякевич українською, англійською та французькою мовами.

Вінніпег, Манітоба

У столиці провінції Манітоба українська громада також хотіла належно відзначити трагедію Голодомору. Пл. сен. Стефан Корбутяк, ЧоК, зв'язався зі мною щодо можливості створення подібного меморіалу у Вінніпезі. До цього діла причинився пан Іван Балюта як голова КУК-Вінніпег, а проєкт очолив пл. сен. Григорій Дмитришин. Їм пощастило поставити пам'ятник роботи мистця Романа Ковалю 24 липня 1984 року перед ратушею міста.

Редвотер, Альберта

Всеч. о. Григорій Філь зібрав громаду біля своєї парохії та насипав курган-могилу в 1984 році як спомин про жертви Голодомору.

Інші місця

Під проводом Лідії Шулякевич розіслано інформації та світлини з часів Голодомору до таких місцевостей: Мельборн, Австралія; Сан-Франциско, Каліфорнія, США; Лос-Анджелес, Каліфорнія, США; Торонто, Онтаріо, Канада.

ДЕЯКІ ЕПІЗОДИ

Критик

Під час посвячення пам'ятника якийсь молодий чоловік підступив до монументу та почав плювати на зложені вінці. Наші жінки взяли незнайомого у свої «обійми» та передали поліції.

Зелена фарба

Кілька тижнів по відкриттю якась особа помалювала пам'ятник зеленою барвою. Це було реставровано і подано поліції. Подібна пригода сталася ще раз. Коли Україна стала суверенною державою, цей вандалізм закінчився.

Артистичний шедевр Едмонта

Управа міста Едмонта визначила пам'ятник Голодомору як мистецький шедевр. Місто взяло на себе зобов'язання опікуватися пам'ятником, охороняти його та дбати про нього.

Опінія про «Голодний полуденок»

Полуденок закінчився, громада поволі розходила до своїх домів, я чимчикував за двома панями і прислухався їх розмові. От одна каже: «Таж той обід був добрий, але вони замало дали їсти...». На жаль, ця особа цілковито стратила символіку перекуски.

Пані Джен Раймер

Під час голосування делегатів міста Едмонта був один голос проти від пані Джен Раймер. Вона пояснювала, що забагато є монументів, що накреслюють людське горе, і не треба це відзначати. Якось це не було мені зрозумілим, і я попросив кращого в'яснення. Джен тоді сказала, що дідо її чоловіка пан Раймер жив в Україні в колонії німецьких поселенців. Під час бурхливих обставин 1917 року різні ватажки «чистили» Україну від чужоземних громадян: карали, стріляли тощо. Пан Раймер з родиною пішки подався до міста Ляйпціг, а згодом переїхав до Канади. Джен народилася в провінції Саскачеван, в українській родині Спурків.

Згодом ми нав'язали добрі відносини з нею, особливо коли вона стала мером міста. Українські пані подарували їй полтавський стрій, що було їй безмежно до вподоби. Вона призначила Лиду Шулякевич особливим амбасадором міста.

Паломництво

Українці, білоруси та інші слов'яни, школи, молодечі організації та туристи відвідують пам'ятник, складають вінки чи китиці квітів та відзначають цю трагедію, кожне у свій спосіб. Пам'ятник є місцем-магнетом в центрі міста, що притягає людей до себе.

ВПЛИВ ПРОЄКТУ

Поява монументу розширила зацікавлення подіями Голодомору, зокрема в освітніх програмах. Ця тема з'явилася в українській двомовній шкільній програмі Альберти. КІУС при Альбертському університеті поглибив програму навчання та дослідів про Голодомор, особливо сприяли цьому др. Богдан

Кравченко, директор КІУС; пані Маруся Петришин, голова Центру навчання української мови при КІУС. Пані Марія Костюк, настоятелька в програмі «Alberta Education of International Languages», також включила цю тему до своєї програми.

ПІДСУМКИ

Тепер, через 40 літ, нові кадри перебрали ініціативу поширення інформації про Голодомор по всіх провінціях Канади, повиходили шкільні підручники та програми навчання про Голодомор, видаються книжки та поширюється інформація про цей жахливий злочин 1930-х років. Для мене особисто був великий привілей фізично, інтелектуально та душевно передати ті жахливості цілому світові і в незабуття.

▼ «Пам'яті мільйонів жертв народобвивчого голоду в Україні, спричиненого советським режимом у Москві 1932—1933 рр.»

пл. сен. АНАТОЛІЙ ПЕТЛЮВАНІЙ:

«МИ ПЕРЕМОЖЕМО, БО УКРАЇНЦІ —
ЦЕ НАДЗВИЧАЙНИЙ НАРОД»

Пл. сен. Анатолій Петлюваний зі станиці Чортків у Пласті порівняно нещодавно — від 2019 року. З нашою редакцією він розпочав співпрацю через захоплення пластовою філателією. На сторінках журналу протягом попередніх років чи не в кожному числі у рубриці «Пластова колекція» з'являється допис про творчі роботи «Пластової пошти станиці Чортків», засновником якої є друг Анатолій.

З початком російської збройної агресії проти України друг Анатолій змінив пластовий однострій на військовий. Про війну і Пласт, про волонтерку та інше ми порозмовляли у стінах Музею визвольної боротьби України 29 вересня, по завершенні ювілейної наукової конференції, присвяченої 100-літтю куреня «Лісові чорти».
Редакція

— Друже Анатолію, як, будучи у війську, Тобі вдалося взяти участь у конференції та ще й ознайомити присутніх із цікавим тематичним матеріалом?

— На конференцію потрапив випадково. Про те, що матиму відпустку, довідався напередодні. Рідних не повідомляв: вирішив зробити несподіванку. Дружина Яна якраз у пластових справах була у Львові, і ми з дітьми вирішили їй також зробити сюрприз. Зустрілися у львівській станичній домівці.

Зустрів Андрія Сову, який мене запросив на конференцію. Ми випадково побачилися біля політехнічного університету. Спершу він мене навіть не впізнав.

Тема, яку висвітлив, близька сама собою. На першій конференції, що відбулася 23 лютого 2022 року, робив доповідь про те, як виникла Пластова пошта в станиці Чортків. Зараз так вийшло, що майже випав з цього процесу, але якусь активність намагався виявляти. І тому розповів учасникам конференції про пластову філателію і філокартію в час війни, проілюстрував доповідь.

— Як Ти зустрів 24 лютого?

— Про те, що буде війна, я здогадувався від 2014 року. Адже у 2014-му, коли був на Майдані, бачив усі ці події, потім теж слідкував за тим, що відбувалося. Ми від 2014 року з Яною багато волонтерили. Тепер здається, що АТО було чимось таким як розігрів. Тобто, було зрозуміло, що путін готує свій народ до війни з Україною.

У 2014-му вони не могли цього зробити, бо дуже було вкорінено у свідомості багатьох, що ми — братні народи. Отже, росіяни в загальній своїй масі відразу були не готові йти війною на свого брата.

У 2017 році я проходив збори резервістів і там отримав військову спеціалізацію старшого навідника БМ-21 «Град». Ті збори тривали протягом місяця, був час

добре все засвоїти. Навіть вручили подяку як найкращому фахівцю в своїй групі. До того у війську не служив, а в мирний час за фахом — менеджер-економіст. Диплом здобув у Київському торгово-економічному університеті.

Вже у 2019 році в Чорткові ми змогли організувати пластову станицю. Так я вступив у Пласт. Тоді мені було 45.

До того часу ми пробували змінити старших людей. Після Революції Гідності пробували взагалі змінити країну, але зрозумів, що старші люди дуже важко міняються. Вони ніби не бачать перспективи. Не всі, звісно ж, але більшість. Тому Яна близько познайомилася з Пластом. Сказала, що Пласт — дуже гарна ідея. Я також загорівся цією ідеєю. Ми вирішили змінювати дітей, які виростають, і змінювати таким чином країну.

В Пласті також готувався до виживання і до складніших подій, які можуть зі мною трапитися. На тлі війни, яка точилася на Донбасі, розумів, що мирно з росіянами все одно не буде.

Ми проходили вишкіл практичного пластування «Скобель», який мені дуже багато допоміг. Я також зголосився ще на два вишколи: «Бастіон» (в'язання вузлів) і вишкіл з картографії «КОНТра». Ці вишколи організатори запланували на березень і квітень 2022-го. Тому мені не вдалося на них потрапити, на жаль, але все рівно готувався. Наприклад, на «Бастіон» ми склали вступний іспит. Отже, малі базові знання отримав. І ще в Інтернеті розбирався, що до чого.

Тобто, якісь знання з практичного пластування мав, картографії також сам навчався, надолужував. Цікавився виживанням у природі, своїм хлопцям розповідав (проваджу рій «Чорні пантери»). Їм також це дуже подобалося: бути слідопитами, виживати в природі. Хлопців це захоплює насправді. Так потроху ми готувалися.

Анатолій Петлюваний з дружиною Яною, дітьми Сашком, Сергійком та Настею перед виїздом на Житомирщину для проходження військового вишколу. Чортків, травень 2022 р.

▲ Пластове сімейство Петльованих у Чорткові. Травень 2022 р. Фото Тетяни Гульки

Був впевнений, що 24-го війни не буде. Як і всі, чув, що путін має напасти, має бути війна, але сприймав це як чергову страшилку. Адже такими силами, про які ми чули (140 тис. російського війська були під кордоном) таку велику за територією країну як Україна вони не зможуть захопити. Це безумство. Ну, сталося так, як сталося.

Фізично я працював над собою, щоб бути в хорошій формі. Практикував біг 3 км щоранку і руханку. Отож повернувся з чергової ранкової пробіжки, якраз збирався на працю. Яна каже: на нас напали, почалася війна. Я до Інтернету, дивлюся, а в мене немає повідомлень. Кажу: не може такого бути... Але так, справді: це сталося.

В критичних ситуаціях я мобілізуюся і роблю свою роботу чітко. Ми відразу прийняли рішення йти у військкомат, записалися разом з дружиною. Стали на облік. Нам сказали, що зателефонують. Ми пішли евакуювати свою крамницю (ювелірну). Побоялися паніки і безладу. Вже до вечора, в цей самий день, в приміщенні цієї крамниці розвернули волонтерський штаб. Почали діяти як волонтери.

Через два дні до мене зателефонували з військкомату. Я і в перший день, і в другий, і в наступні там був. Ми допомагали: то папером для друку, то білизну доставляли, то ще щось, принтери організовували. Шукали речі, які були необхідні. З харчуванням допомагали. Там вже сформували роту охорони. Для військової частини на 650 бійців протягом півтора місяця ми організували харчування (готували їжу і довозили). Харчували всі блокпости. Що й казати: во-

енний початок із забезпеченням військових різним необхідним значною мірою прийняли на себе волонтери.

— **Волонтерити Тобі довго не довелося...**

— Через два дні після початку війни я заступив на службу, але волонтерити таки продовжував. До речі, й досі деякою мірою волонтеру, вже будучи на фронті. Просто бачу зсередини, що потрібно хлопцям, і ми тримаємося на контакті. Волонтерство для мене, зрозуміло, тепер вже трохи на іншому рівні.

От, потрібні були до наших бойових машин шини. Ми сконтактувалися (до речі, завдяки пластунам) із людьми, які нам допомогли. І за частини до нашого транспорту таким чином роздобули. І навіть частково розбиту бойову машину, відбиту в москалів, завдяки волонтерам (зокрема з Пласту) нам вдалось відремонтувати і повернути трофей проти ворога.

ПЛАСТОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДУЖЕ ПОТУЖНО ПРАЦЮЄ. ПЛАСТУНИ Є ТАМ, ДЕ НАВІТЬ НЕ СПОДІВАЄШСЯ, ДОПОМАГАЮТЬ З ТАКИМИ РЕЧИМА, ПРО ЯКІ НАВІТЬ НЕМОЖЛИВО ПОДУМАТИ, ЩО ТАКЕ МОЖНА ЗРОБИТИ ЧИ ВІДШУКАТИ.

Просто надзвичайне середовище, надзвичайні люди. І що головне — вони хочуть, а раз хочуть — значить роблять. Про «можуть» не йдеться, бо якщо є велике бажання, то є і можливості.

— **Скільки тривало Твоє перебування у Чорткові: місяць, два?**

— Орієнтовно так. Мене мобілізували в роту охорони. Декілька разів писав рапорти, щоб перевели в бойову частину, але спершу не переводили. Але був наполегливий і врешті потрапив у 81-у бригаду, коли до нас приїхали рекрути звідти. Потім відправили на полігон на Житомирщині. Там ми почали проходити вишкіл.

У 2014 році я не йшов воювати, бо знав, що приношу більше користі як волонтер, але коли почалося повномасштабне вторгнення, розумів, що інакше не можу. Це ж історичний момент для нашої країни, і стояти осторонь, займатися цивільними справами... Я собі місця не знаходив взагалі. Саме тому просив, щоб перевели в бойову частину.

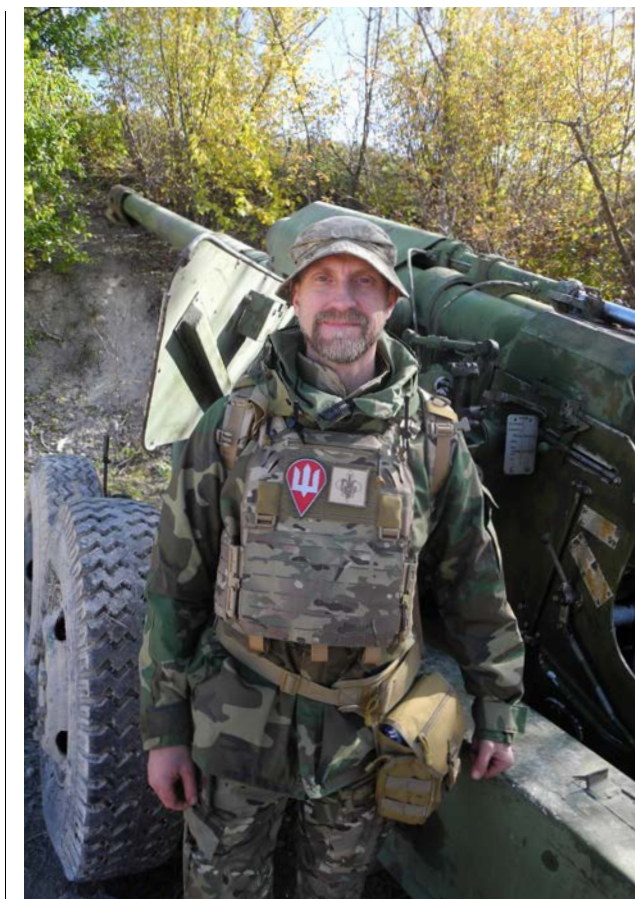
На Житомирщині через те, що маю вищу освіту і що був добре організований, мене відразу поставили командиром відділення на вишколі. Ми отримали свої спеціальності. 26 червня нас вже мали відправляти в частину, але того дня росія випустила по Житомиру й області 30 ракет. На той час це було дуже багато. Раніше випускали по 2, 3, 5, 6 ракет. А тут випустили 30. Шість з них збили, а двадцять чотири прилетіли. Цей удар завдав багато шкоди, але, слава Богу, без жертв з нашої сторони. Ракети летіли з білоруського боку. Ракетний удар тривав від 4-ї до приблизно 6-ї години ранку. Після цього нас відразу відправили в частину, на Донеччину.

— **Чи доводилося на Донбасі зустрічати пластунів?**

— Про пластунів там, у колі військових, ніхто не знав до мого прибуття. «Пластуни... А чому пластуни? Нам навіть назва не подобається...», — казали. Звісно, я це все пояснював. Але побачили мою самоорганізацію, побачили, що займаюся волонтеркою. Дехто з солдат спершу насміхався, а потім самі зверталися до мене за допомогою. Зайвих речей нам не привозили, доставляли саме те, що потрібно. Кошти не витрачалися на такі речі, які ніби на перший погляд всі хочуть (тепловізори, прилади нічного бачення, калімато-ри...). Це такі речі, на яких треба розумітися. І якщо треба 3-5 тепловізорів на певний підрозділ, то не потрібно їх 70. А привозять багато, та ще й не ті, які потрібно: мисливські. Вони дорожезні, але непотрібні. Вони не працюють так, як треба. І тут дуже чітко слід розуміти, що є необхідним, щоб не витратити грошей.

Привозили не нам, але в іншу бригаду (в ТрО), наприклад, біноклі, обладнані далекоміром і компасом, якими там не вміють користуватися, бо це для них занадто складне обладнання. Вони взагалі не розуміють, що це таке і навіть часом відправляють додому.

А я, як волонтер, розумію, якою ціною даються ті гроші, тому вважаю, що їх слід скерувати саме туди, де б вони приносили максимальну користь. Відповідно, командири побачили це. Вже через місяць я був не навідником, а командиром бойової машини зі званням солдата, але на сержантській посаді.

▲ **Анатолій Петльованій біля трофейної гармати 2А63Б «Пацінт - Б», захопленої його підрозділом під Лиманом. Світлина з фотоархіву А. Петльованого**

ЗА НАШИМ ТРАНСПОРТОМ ВОРОГ ПОЛЮЄ. БОЇТЬСЯ ТАКОЇ ТЕХНІКИ. ПОЛЮЮТЬ ДРОНАМИ, А ТАКОЖ «ЖДУНАМИ» — ЦИВІЛЬНИМИ, ЯКІ СИДЯТЬ І ЧЕКАЮТЬ «РУСЬКІЙ МІР», ВОНИ ХОДЯТЬ, ФОТОГРАФУЮТЬ.

Ми рухаємося на завдання — вони плюють в наш бік.

— **До речі, яка атмосфера серед цивільних на Донеччині?**

— Є такі, що вітаються здалека, а є такі, що з негативом у наш бік. На початку війни там була більше ворожа до нас атмосфера. Навіть ще місяць тому ми стикалися з тим, що побутує така точка зору серед місцевого населення, ніби їх бомблять через те, що ми тут знаходимося. Вони не хочуть цього розуміти і сприймати. Тепер серед цивільного населення таких є суттєва меншість. Стають більш свідомими.

— **Наближається зима. Ти, як військовий і досвідчений волонтер, теж це бачиш. На що розраховують військові, на яке забезпечення?**

— Ми потужно працюємо по волонтерській лінії в цьому напрямку. Маю на увазі Громадську організацію «Альтернатива-Чортків» і волонтерів станиці Чортків.

На базі цих двох ГО в нас діє «Кризово-гуманітарний волонтерський штаб». Дружина тепер, як станична і куратор цього центру, організовує процес на базі нашого приміщення, колишньої крамниці. Вона, серед іншого, вкладає дуже багато праці як юристка. Там автівки для армії привозять-відвозять постійно. З Чорткова доставляють дуже багато всього і в підрозділи, і в госпіталі. Яна виконує дуже багато волонтерської роботи.

Нещодавно так сталося, що я лежав у госпіталі і там, відповідно, спілкувався з персоналом: що є найбільш потрібним. Там почув, що надходить багато поранених, і коли їх привозять, медики змушені розрізати штанку чи рукав, щоби дістатися до рани. Потім пораним видають піжами чи спортивні костюми — те, що є під руками, хто що має. Коли військовий вибуває з лікарні, він їде в тому, що дали, а наступному в госпіталі вже нема що дати.

Лише один з випадків: хлопці, які звільняли місто чи селище Донеччини, потрапили у засідку. В госпіталь Краматорська одночасно привезли двадцять поранених. Одразу ж таку кількість бійців треба було переодягнути, щоби їх передати далі в Дніпро, після надання першої медичної допомоги.

Тому ми організували ящики гуманітарної допомоги з одягом, щоби там медичний персонал мав у що переодягнути військових. Це було в медичному закладі Краматорська.

До речі, з ліками там було забезпечення нормальне. Зараз, наскільки мені відомо, не все гаразд із закупівлею зимового військового одягу. Командири часом кажуть: хлопці, купуємо, що можемо.

Побуває думка, що ми отримуємо дуже велику заробітну плату, але насправді лівова частка нашої зарплати йде на потрібні для якісного виконання бойових завдань речі. Бо не все волонтери нам доставляють. Хлопці хочуть мати надійні плитоноски, з якісними плитами, зрозуміло. Одежа швидко зношується. Стільки одягу навіть волонтери не можуть передати. Адже болото, лопати — це наше повсякдення, копаємо дуже багато. Все зношується, знищується. Дощ дощуляє, коліна в штаних протираються, взуття нищиться. Це розхідний матеріал, і він доволі дорогий, бо в дешевому довго не походиш. Зараз потрібні зимові спимішки, каремати. Це все наша волонтерська організація зараз шукає. Окрім того, ми ефективно співпрацюємо з Пластом Польщі та Іспанії.

Одна з великих проблем: в Україні складно купити те, що потрібно, а якщо й віднайдеш, то вартість тут буде значно вища. Тому волонтери й викупляють чи шукають в різний спосіб, наприклад, польський одяг і взуття для військових.

< БМ 21 «Град» готова нищити ворога

< Під час виконання одного з бойових завдань

< Особисте спорядження пластуна-військового Анатолія Петльованого

— Наскільки складно було усвідомити і сприйняти ті нові обставини, з якими довелося зіткнутися на Донеччині?

— ” —

— МОРАЛЬНО І ПСИХОЛОГІЧНО Я БУВ ГОТОВИЙ ДО ЦЬОГО. Є ЛЮДИ НЕГОТОВІ. БАЧУ ЦЕ СЕРЕД СВОЇХ БІЙЦІВ.

Вони кажуть: «Ти такий позитив! Ми від тебе заряджаємося цим позитивом». Підтримую хлопців на дусі. Нічого складного, кажу, є як є. Потрапив сюди — працюю, щоби вижити. Вчися.

Чи боїмося ми чогось, чи присутній страх? Боїмося того, чого не знаємо. Якщо ми починаємо щось усвідомлювати і розуміти, то і страх проходить.

Ми розуміємо, де ми є, що робимо, розуміємо, для чого ми тут. Отже, нема чого боятися.

— Про філателію: з початком війни Ти не закинув цей напрям. Навіть вдалося організувати декілька випусків...

— Це дуже важко, коли немає Інтернету, коли немає на чому, коли немає з чого... Коли в тебе під руками комп'ютер, ти можеш роздобути інформацію, яку тобі потрібно, а ще коли працюєш за планом і все відповідає часовим рамкам — це зовсім інакше. Ти розумієш: через місяць випуск, тому поволи готуєшся (світлина, текст і все інше).

Інакше коли нема де взяти матеріал, коли, наприклад, немає художника. От просив в Анни Рибкіної, щоби вона виконала художнє оформлення поштівки. У відповідь: «Ти не розумієш: ми тут по підвалах з ноутбукми, але для Тебе зроблю». Та вчасно вже не вдається. І я переживаю, що в нас не виходить, але й розумію, в якій ситуації Анна.

Того разу нам вдалося. Це мова про поштівку до 110-ліття першої Пластової Присяги.

У мене була доволі потужна ідея. В День Незалежності мало відбутися погашення листівок. Хотів, щоби ті листівки (пластун-військовик і пластунка-волонтерка) були погашені в місці, де я знаходився, — у Краматорську. В зв'язку з бойовими діями штамп туди не дійшов. Погашення відбулося в іншому місці, де було більш безпечно. Довелося проводити погашення у Львові. На жаль, без мене. І дуже багато подій відбувається без мене. Сумно, що не можу взяти участь, але випуск побачив світ. Він таки в складних обставинах, але все ж зроблений.

Щодо філателістичного випуску до ювілею «Лісових чортів». Ми півтора року готувалися до цієї події. Це мала бути мандрівка. Випуск планували гасити різними штемпелями. Мали бути різні випуски, в різних місцях погашені. Це мало бути щось велике, грандіозне. Карта мала бути складена. Проект був дуже цікавий, але, на жаль, війна перешкодила.

— Ти приїхав у коротеньку відпустку. Чи тримаєш зв'язок зі своїми вихованцями?

— Так. Через вихованців ця відпустка й спланована. В мене рої «Чорні пантери» і «Єдинорожки». Перший рій — це хлопчики 10-11 років, а «Єдинорожки» — дівчатка, які мені дісталися через те, що виховниця виїхала у Велику Британію. Я їх веду. Це дівчатка одинадцятирічного віку. Дехто з них має вже 12, їх треба переводити в юнацтво. Я приїхав, щоби це зробити. Ми цієї суботи йдемо в мандрівку. Там відбудеться переведення. Мій старший син також перейде в юнацтво. Донька активна в Пласті, але вона в рої сестрички Яни, і молодший син також. Це рої «Дракончики» і «Феєринки».

— Які думки на ближчу перспективу?

— Ми переможемо, бо українці — це надзвичайний народ. Це подвиг українського народу, Збройних Сил України, волонтерів також, бо я б його прирівняв до подвигу військових. Звісно, ми на фронті дуже ризикуємо життям, але без волонтерів було би вдвічі чи й втричі більше втрат. Волонтери дуже бережуть наше життя, завжди відчувається їхня підтримка.

У мене велике прохання: щоби вони не опускали рук і далі допомагали. Тому що ця підтримка нам надзвичайно потрібна, і навіть розуміння того, що є для чого боротися, є для кого боротися, додає сил. Ті випробування, негаразди, труднощі, які ми там терпимо, і ті подвиги, які там часом здійснюємо, — їх люди цінують. Це дуже важливо. Тобто, коли це правильно сприймають, коли це цінують, це допомагає на фронті долати все.

Часом від своїх солдатів чую, мовляв, ніхто не цінує того, що ми робимо і ніхто того в майбутньому не оцінить. Тоді розповідаю зворотнє. І солдати піднімаються духом, коли наводжу приклади.

Нам приходять від діток малюнки. Бійці розуміють, що діти все усвідомлюють. А щодо дорослиць: коли люди можуть вільно піти в кіно, попити кави, піти на роботу і зробити якісь корисні справи, вони все рівно розуміють, яка ціна за це платиться.

— ” —

**ЦІНА... НАДЗВИЧАЙНО ВЕЛИКА ЦІНА.
НЕ ВСІ ЗАРАЗ ЦЕ РОЗУМІЮТЬ,
АЛЕ КОЛИСЬ ПРО ВСЕ БУДЕ СКАЗАНО.
ДУЖЕ ВИСОКА ЦІНА...**

Запитував Юрій Лесків

ОСНОВИ ПЛАСТОВОЇ ГУРТКОВОЇ СИСТЕМИ

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

Упорядкував пл. сен. Юрій Юзич, ОЗО

Гурткова система — це система роботи гуртків у курені, а не система роботи гуртків самих у собі. Гурток без куреня — це як корабель без вітрила чи без двигуна. Саме в курені — через раду гурткових, змаги, вишкіл гурткових — гуртки отримують той двигун саморозвитку, який дозволяє юнацтву формувати в собі вольові, а водночас життєрадісні характеристики, сильні патріотичні команди на все життя.

— ” —

ЗБІРКУ ПІДГОТОВЛЕНО В РАМКАХ ПОШУКУ ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ПЛАСТОВИХ КУРЕНІВ.

З ЦІЄЮ МЕТОЮ СВОГО ЧАСУ БУЛО ВИДАНО МАЛЕНЬКИМИ КНИЖЕЧКАМИ ДЛЯ ГУРТКОВИХ І ВИХОВНИКІВ ПЛАСТОВИХ ГУРТКІВ ТЕКСТИ АНГЛІЙЦЯ Р. Е. ФІЛІПСА І УКРАЇНЦЯ Є.-Ю. ПЕЛЕНСЬКОГО.

З того часу минуло 10 років, було виявлено ще багато різних статей і матеріалів, які тепер систематизовано у формі методичного посібника. Головною метою збірника є подання для ознайомлення провідникам гуртків і куренів (гуртковим, курінним) та їхнім виховникам скавтських і пластових методичних напрацювань. Тут можна знайти безліч ідей для праці, відповіді на різноманітні питання, що виникають у процесі роботи, а також довідатися, хто і коли в Пласті займався розробкою цієї тематики.

У збірнику опубліковано український переклад «Гурткової системи» Р. Філіпса. Оригінальний текст надала пл. сен. Дора Горбачевська, Гр., а українською фахово переклала пл. сен. Оксана Зубрицька, Гр.

До збірника увійшла також праця «Пластовий гурток», автором якої є гетьманський скоб Євген-Юлій Пеленський. Поміщено в ньому й «Гурткову систему» Андрія Комаровського. Додатки 2 і 3 — це «Витязь з Правильника УПЮ» і текст «До проблем проводу і виховання в УПЮ».

Додатком до збірника під числом 1 подано спогад відомого історика українських визвольних змагань 1914—1921 рр. Лева Шанковського з нарисом про його пластовий гурток «Сови» — «Стрийські пластуни у визвольних змаганнях».

Заслугове уваги передмова до видання пл. сен. Юрія Юзича, ОЗО. Упорядник показує, як Пласт протягом років наповнювався методичним надбанням у напрямку виховної праці в УПЮ, торкається нюансів, про які досі широко загалу не було відомо. Важлива, змістовна і цікава пошукова робота.

Книжка рекомендується для використання у роботі пластовим виховникам, а також керівникам гуртків позашкільних установ, молодіжним дітякам.

«Основи пластової гурткової системи» побачили світ в Івано-Франківську, у видавництві «Лілея-НВ» наприкінці 2020 р. Наразі книжку ще можна придбати у Львові, в пластовій крамниці «Скаут Стиль».

СВІТ МАЛИЙ, ЯК МАКОВЕ ЗЕРНО

пл. сен. о. ОЛЕКСАНДР ВОЛОВЕНКО, Тис.

Маю друга. Отець Микола. Росіянин за походженням. Народився в Астрахані. Потім потрапив до Донецька. Тут увірував у Христа і став священником української церкви. Служив у Донецьку. Його донька протягом двох років виховувалась у нас в Пласті.

У 2014 році, як почалася війна, його дружина взяла доньку і виїхала до Москви. Погляди на ситуацію виявилися різними. Отець Микола також виїхав з Донецька — на контрольовану територію України, а через півроку став капеланом ЗСУ. Три роки був «на нулі» (на першій лінії фронту), під Маріуполем. В бліндажі біля Широкіного. За це окупаційною владою Донецька заочно був засуджений до розстрілу.

Повернувся з фронту. Отримав статус УБД і дивом квартиру в Ірпені.

Коли у лютому цього року почалося вторгнення, він знову одягнув «камуфляж» і взяв до рук автомат.

Позавчора пишу йому, запитую: «Як справи?» У відповідь — дзвінок. Традиційні формули вітання. І одразу: «Передаю слухавку!» Стало аж цікаво! Кого ж із спільних знайомих він зустрів на передовій? Проймаю: може хтось із знайомих священників? Не вгадав. Та був приємно здивований.

«Слава Ісусу Христу! Це Петро Хрещенко». І далі: «Ми з Вами були у 2002 році на пластовому таборі на Донеччині. Потім, ще перед війною, я з дружиною був у відраджженні в Донецьку, і ми разом з Вами пообідали».

Петро Хрещенко народився і виріс на Донеччині. До Пласту приєднався у студентські роки в одному з кримських вишів. Звичайно, я згадав його. Пластун із Севастополя. «Так, Петро! Але не у 2002. А у 2001 році. Це був пластовий юнацький табір в Донецькій області. І твій гурток називався "Кондори" (назва досить рідкісна, тому і запам'яталась)». «Ви зараз більше спілкуєтесь з моєю дружиною Оленою».

Олена — пластунка з гірського Криму. З нею бачився лише один раз, десять років тому, коли вони з Петром запросили мене на обід, в Донецьку. Потім з нею товаришував у Фейсбуці. Звідти дізнався, що вони купили хатинку в селі. З Петром після тієї зустрічі десятирічної давнини я більше не перетинався. На пластових заходах його не було. Олена ніколи його фото в мережі не викладала. Тільки себе і доньку. Я здогадувався, що Петро служить десь у війську і йому не треба бути публічною особою, не варто фотографуватися.

Аж раптом Олена викладає у ФБ, у відкритому доступі, координати ворожої колони танків і техніки в Бородянському районі. Просить передати нашим хлопцям, щоб відпрацювали, щоб насипали.

Мене здивувало, що відомості виставлені просто на стрічці, але що ж, треба швидше передати, допоки є актуальними і доки не змінилася позиція.

Телефоную до нашого Інформаційного штабу, де на контакт моя вихованка. Пластунка Катерина. Кажу про скупчення техніки в Бородянському районі. Село ***, річка ***, біля броду, координати ***. «Так! Це дуже треба і дуже важливо, але чи є надійним джерело?».

Донька пластунки Оленки проходить повз знищений російський танк. Світлина з фотоархіву автора

Я сумніваюся, бо в останні дні серед моїх фб-друзів частішали злами акаунтів. Більше того, був заклик пластового проводу перейти на захищений застосунок Signal, а тут інформація виставлена на стрічці.

Треба перевірити. Пишу в приватне листування до Олени: «Напиши мені щось, щоб я зрозумів, що це саме ти». Відповідь була така, що, в принципі, ворог міг це знати і використати.

Прошу номер телефону. Зідзвонюємось. Розмовляємо. Наче все добре. З Інформцентру підганяють: «Джерело надійне?», — а я ще маю сумнів. З Оленою розмовляв раз в житті. Десять років тому. Міг призабути. Та й телефон змінює голос. Тож я ще не переконаний.

Кажу Катерині: «Зараз уточню». Пишу Олені: «А можеш встановити на смартфон застосунок Signal?»

«Спробую». За 5 хвилин: «Так, встановила».

Набираю відеовиклик. Є! Обоє радіємо. Вона тягне до екрана доньку: «Диви, це отець!», щоб заспокоїти її. Адже дитина перелякана всіма цими подіями: коли через село йде військова техніка, коли мама наказує сидіти вдома і ні з ким не говорити.

Кажу: «Хлопці просять уточнити». «Зараз дам координати за Google Maps».

Пишу Катерині: «Джерело надійне. Наша пластунка». Через кілька годин Оленка надіслала радісне відео, як наша арта попрацювала і як горить ворожа техніка.

Тоді, коли розмовляв з Оленою, запитав і про Петра. Вона ледь не розплакалась: «Вранці телефонував. Живий. Я за нього дуже хвилююся».

Сьогодні, згадавши табір і зустріч, Петро повертає слухавку о. Миколі. «Та оце ж зібралися з побратимами в бліндажі, почали розповідати про себе і знайшли спільних друзів», — каже Микола. Просить молитися за нього і братчиків. Прощаємось: «До зустрічі живими, цілими і здоровими!» Знаючи, як Оленка переживає за чоловіка, пишу їй: «Вранці розмовляв з твоїм Петром. Він живий. Згадували табір 2001 року». Майже одразу надійшла відповідь: «Я знаю. Він вже телефонував і розповів. Світ малий, як макове зерно».

ВИФЛЕЄМСЬКИЙ ВОГОНЬ МИРУ НА ЛІНІЇ ВІЙНИ, АБО ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ МАНДРІВКИ

ст. пл. скоб ПЕТРО ЗАДОРЖНИЙ
Фото автора

Шоста ранку, надворі темно. Я виходжу з наплечником і прямую до місця зустрічі. Не можу застібнути куртку, бо бронік випирає, але надягати його поверх неї теж не хочу, щоб не виглядати диваком на ранішніх вулицях Львова. За півгодини ми виїжджаємо з міста в напрямку столиці. Ми — це п'ятеро пластунів: Ростик Добош, Віталій Троць, Ромко Дзедзик («Колобочок»), Ярко Булишин і я.

Прямуємо до Києва. Там маємо забрати пакунки і разом з Вифлеємським Вогнем Миру доставити пластунам, які воюють. Я не знаю, куди точно ми їдемо і який у нас маршрут, бо дізнався про можливість поїздки напередодні пізно ввечері. Але знаю цих людей досить давно, то й довіра між нами давня, нема потреби наперед випитувати маршрут...

Дорогою до складу волонтерської допомоги Пласту минаємо Боярку.

— Ростик, можна, я заскочу на могилу до Макса? Я тут був лише в квітні на похороні, коли випадє наступна нагода бути в Боярці — не знаю, — прошу я Ростика Добоша, який кермує нашим мінібусом.

Беремо окопну свічку і запалюємо перед короткою молитвою на могилі Максима Левіна. Він хоча й не був пластуном, знав багатьох із нас і відвідував пластові заходи як фотожурналіст. Я познайомився з ним на початку Революції Гідності 2013 року, а згодом він вже товаришував з Віктором Гурняком (загинув на війні 19 жовтня 2014), Віталієм Дерехом (загинув на війні 28 травня 2022), Петром Шкутяком, «Колобком» та багатьма іншими. На початку війни ми з Максом, Віктором Гурняком і Маркіяном Лисейком часто разом їздили в зону АТО і фотографували. Після 2015 року я трохи відійшов від фотосправи, а Макс залишився вірний їй до кінця своїх днів. 13 березня 2022 року він востаннє вийшов на зв'язок, а 1 квітня, коли російські війська відступили від Києва, його знайшли мертвим. Розслідування встановило, що його розстріляли російські військові поблизу села Гута Межигірська.

Я стою на могилі, дивлюсь на фото і досі не можу повірити, що він вже не з нами. Мозок блокує ці думки.

Після цвинтаря спішимо на пластовий склад, пакуємо бус і їдемо на північ.

За десяток кілометрів від білоруського кордону ми дістаємося місця зустрічі і не можемо зрозуміти: це в'їзд в населений пункт чи на військову базу: село обгороджене парканом по периметру. Але заїжджаємо вільно. Військовий, який стоїть біля входу, насправді тут просто когось чекає, а не перевіряє тих, хто заїжджає. Зустрічаємось із групою пластунів, які служать в одному підрозділі.

Надворі дощ, погода більш нагадує осінній вечір, а не передноворічні дні грудня. Тому ми знаходимо місцевий бар, в якому за пельменями, дерунами і кавою ділимося одним з одним інформацією, хто і де з пластунів зараз служить, хто поранений. Лампадка ВВМ здається більш характерна для передач у церквах чи лікарнях, але саме тут, у барі, повному військових, поблизу білоруського кордону вона виглядає знаково, хоча і трохи недоречно.

Виходимо надвір, перепакуємо пакунки, передаємо Вогонь і прямуємо далі. Подорожувати Україною зараз непросто. Навігатор показує час прибуття, але не враховує підірваних мостів, численних блокпостів, на яких відбуваються перевірки.

Ночуємо в Лубнах — найдальшому місці, куди можемо дійти до початку комендантської години.

О 5 ранку рушаємо далі. Харків проїжджаємо під звуки сирен. Як згодом дізналися з новин, обстріл центру міста був саме в той час, коли ми проїжджали. Чугуїв зустрічає нас різдвяною ялинкою, практично пустою площею і відсутністю снігу. Тут ми бачимось з Романом Терлецьким («Феником») і віддаємо йому передачі. Коротко розмовляємо, робимо спільну знімку і рушаємо далі.

Насправді ми не можемо собі дозволити розкіш довгих розмов. На нашому маршруті дуже багато зустрічей, а час поїздки короткий. Зараз у війську більше півтисячі пластунів у різних підрозділах ЗСУ — від медбатів до Сил Спецоперацій. А на нашому маршруті, на жаль, зустрінемо лише близько десятка. Мене не покидає почуття провини, що не можемо з кожним залишатись трохи довше. Згодом я починаю розуміти, що для тих, хто на війні, короткі розмови по суті є більш звичними, ніж для нас, тих, хто приїхав сюди з глибокого тилу.

Поранений пластун тримає свічку з Вифлеємським Вогнем Миру у госпіталі в Житомирі, 27 грудня 2022 року. На його прохання у статті немає згадки про нього

За Чугуєвом проминаємо лінію, яка до вересня розділяла наших військових і російських загарбників. Розбиті щент будівлі і червоні таблички «обережно, міни» супроводжують нас по всій дорозі до Слов'янська. Тут ми зустрічаємось з трьома пластунами, які служать у трьох різних підрозділах. Дехто навіть не знайомий між собою, тому починають обмінюватись телефонами для майбутньої взаємодії. Ми звично передаємо пакунки, ВВМ, обіймаємось і робимо фото.

Далі спішимо в напрямку найгарячішого місця на лінії фронту — Бахмута. Тут неподалік служить Дмитро Димид. Він чекає на нас біля зупинки у найближчому селі на повній болота вулиці.

— Куди тобі перепакувати гостинці?

— Та я пішки прийшов. Я ж думав, ви мені свічку запалите і я піду.

Пакуємо йому пакети і кишені всім, що привезли. На питання «як ти?», відповідає, що останні пару днів роботи менше і на його позиції спокійніше, ніж зазвичай. В ці моменти чути роботу артилерії, і ми ставимо стандартне питання: «Це прихід чи вихід?» Дмитро спокійним голосом відповідає: «Це "вихід"».

По дорозі в машині ми постійно у телефонах, намагаємось тримати контакт з хлопцями, яких ще маємо зустріти. Я ніяк не можу додзвонитись до Юрка Стойка («Цезаря»), який служить у самому Бахмуті. «Мабуть, зайнятий», — думаю я. Як виявилось, він використовує зараз інший номер, і нам вдається зв'язатись з ним лише на зворотній дорозі, вже на під'їзді до Краматорська. Його пакунок ми залишили у Володі Титика («Вугляка»), його виховника, який служить поблизу. «Шкода, що ми не зустрілись, але, може, то хоча б для них обох додаткова нагода зустрітись», — прокручую собі в голові, ніби оправдовуюсь, що не подумав перевірити номер раніше. Хоча й поїхати до нього ми б, скоріш за все, не змогли.

На вечір прибуваємо до лікарні Краматорська, де нас зустрічають відразу двоє пластунів: Андрій Жолоб і Назар Зелінка. На темній площі, підсвічуючи собі ліхтариками, перепакуємо гостинці, беремо Вифлеємський Вогонь і прямуємо за Жолобом. Коридори радянської будівлі заповнені коробками з ліками.

Він знайомить нас із побратимами, годує смачнезною гречаною зупою, котлетами і сосисками.

— Знаєш, тут шикарні умови: гаряча вода, безперебійна електрика і навіть унітаз, на який можна сісти, — хвалиться мені Жолоб, — на Півдні було значно важче.

Чути звуки сирени швидких машин, які довозять поранених, більшість із Бахмута.

— На жаль, це звична справа для нас. Поранених багато. Я тільки щойно робив одному бійцю ампутацію ноги. А ще сьогодні наші привезли трьох полонених.

< Дмитро Димид поблизу міста Бахмут, Донецька область, 28 грудня 2022 року

< Віталій Троць, Ростислав Добош, Роман «Колобочок», Андрій Жолоб, Петро Задорожний і Назар Зелінка у лікарні в місті Краматорськ, Донецька область, 28 грудня 2022 року

< Стоять Ярмо Булишин та Ромко «Колобочок». Сидять: Олесь Поворозняк («Повар»), Богдан Кухарук («Кук») та Віталій Троць, Тарас Чушак («Чижик»), Микита Васильченко, Петро Задорожний та Ростислав Добош на півночі України, 27 грудня 2022 року

Жолоб розкаже нам різні історії, перемішуючи сумні з веселими, мабуть, турбуючись, щоб не надто нас налякати чи засмутити.

Це найдовша наша зупинка за день, яка триває менше години, і перша їжа після сніданку.

Ми залишаємо лампадку Андрію і просимо передати пораненим, жаргуючи між собою, що він тепер координатор поширення Вифлеємського Вогню у зоні бойових дій.

Знову пакуємось у машину і спішимо покинути Донецьку область до 21 години, коли тут почнеться комендантська година. До півночі доїжджаємо до Дніпра. Дорогою, на жаль, не змогли потрапити до пластуна Артема Романюкова: він був піднятий по тривозі через безпілотники «Шахеда», якими ворог атакував Україну.

Ранок третього дня, я прокидаюсь з головним болем. Відчуваю, що сну замало і втома накопичилась, а «павербанк» за коротку нічівлю так і не зарядився.

По дорозі ми читаємо новини про більше 60 ракет, які летять на наші міста, про вибухи у Львові та Києві. Разом з тим милуємось красивими краєвидами Дніпропетровщини під яскравим сонцем, які значно відрізняються від донецьких. Доїжджаємо до пластуна Василя Мартюка. На базі відразу впадає в око порядок і організованість. «Якось то дуже схоже на пластовий табір», — підказує мені «Колобочок». «Так і є, — подумки кажу собі я. Василь нагадує мені історичну статтю часів УССів: усміхнений, з вусиками і на «ви» з побратимами. Історії, які він нам розповідає, теж пасують до цієї легенди: про те, як він взаємодіє з місцевими, проводить турнір з волейболу і допомагає людям, що не захотіли чи не змогли евакуюватись.

Ми п'ємо разом чай (кави Василь не вживає), передаємо Вогонь і пакуємось у машину. Навігатор показує 1100 км додому, більше 15 годин в дорозі.

Зупиняємось на обід в Запоріжжі в грузинському ресторані. На кожному столику український прапорець, всі офіціанти з нами розмовляють лише українською. Здається, жоден з нами не говорив російською на всьому довгому шляху. «У 2015 це було по-іншому», — згадує собі.

Ми переїжджаємо через Дніпро і вкотре усвідомлюємо, наскільки велика Україна. Кропивницький, Кривий Ріг з червоно-чорними прапорами на в'їзді, Умань, Вінниця, Хмельницький. Близько другої ночі проїжджаємо по об'їзній Тернополя. «Тут цвинтар, де похований Дерех», — каже Віталік Троць. Шкода, занадто пізно, не можемо зайти до нього.

«Треба повернутись і об'їхати тих, кого не встигли цього разу, — обговорюємо в машині, — зібрати, що хлопцям треба, і завезти. З порожніми руками ж не поїдемо». Перед світанком сонними вулицями Львова Ростик розвозить нас по домівках.

Віталій Троць, Петро Задорожний, Ромко «Колобочок», Руслан Грудлевський, Павло Білоус («Кабул»), Ростислав Добош, Ярмо Булишин та побратим Руслана

Ромко «Колобочок» і Роман Терлецький («Феник») на центральній площі міста Чугуїв, Харківська область, 28 грудня 2022 року. Обидва вихованці та виховники юнацького куреня ч. 69 ім. Богдана Хмельницького

Ярмо Булишин, Василь Мартюк та Ростислав Добош, Запорізька область, 29 грудня 2022 року

ЗВІЛЬНЕНИЙ ІЗЮМ

пл. сен. прих ГАННА ГРЕЧИШКІНА
Фото авторки

Ізюм — місто на Слобожанщині (Харківська область), яке з 1 квітня 2022 року знаходилося під окупацією. Звільнене від окупантів силами ЗСУ 10 вересня 2022 року.

Деякі провідні іноземні видання назвали цю подію «найнищівнішим ударом по російській федерації з моменту її принизливого відступу з Києва» або навіть «найбільшою військовою поразкою Москви з 1943 року».

Приблизно через місяць після звільнення Ізюма прямувала туди на авто, сповнена гордості за успіхи нашої армії та, водночас, із домішкою страху перед тим, що там побачу. Проте згадала, що, повертаючись в Україну після початку повномасштабного вторгнення, просила небеса про те, щоб мені дозволено було побачити, пережити і стати учасницею лише того, що буду здатна витримати. І тепер я мандрувала в Ізюм з вірою в те, що мою молитву почуто.

Прямувала за навігатором, уявляла, що, якщо десь проїхати неможливо або ж небезпечно, — буде блокпост, мене скерують в потрібному напрямку. Вже на півдорозі виїхала на один прямий відрізок, але майже одразу стало якось моторошно. Навкруги — зламані дерева, явно не з природних причин, дорога побита, на узбіччі таблички про безпеку мін, і жодної живої душі, жодного авто в будь-якому напрямку...

Аж ось зраділа, побачивши автівку, що прямувала назустріч. Коли ми порівнялися, водій пригальмував і опустив вікно, хотів щось сказати:

— Вітаю! Ви до Ізюма? Ми не ризикнули їхати далі. Здається, там попереду все заміновано, а ліворуч підірвана машина. І вам не раджу. Має бути якийсь об'їзд.

Отже, не дарма інтуїція щось мені підказувала.

Я повернула назад, вирішивши також не ризикувати, поїхала іншою дорогою. Вже трохи згодом дізналась, що попереднім шляхом я в будь-якому випадку не дісталася б Ізюма. Там ще й було підірвано міст.

Досить символічна прелюдія до мого першого візиту до цього міста.

Зі всіма цими об'їздами трохи запізнилась на зустріч, про яку домовилась із одним мешканцем. Цікавою і відомою особистістю, людиною, що пережила всю окупацію там — краєзнавцем, письменником, дельтапланеристом, підприємцем Леонідом Щибрею. Протягом шести місяців окупації він був пограбований, поранений, ув'язнений, а його підприємство вщент знищене. Йому було про що розповісти, і вдячна за те, що погодився поділитися своїми спогадами, які, я була впевнена, були болючими і гіркими.

Минув уже місяць з моменту звільнення Ізюма, але в місті ще не було ані світла, ані води. Проте дещо вже зробили для відновлення його функціонування. З'явився який-неякий зв'язок, і хоч не з першого разу, можна було додзвонитися до Леоніда і домовитись про зустріч. Та й на заправку при в'їзді в місто, де ми зустрілись, вже почали завозити балони з газом. Поки чекали на балон Леоніда, почали потроху спілкуватись.

Леоніда ув'язнили після останнього обшуку і допитів, першого вересня. А загалом обшуків було десять. Що ж вони шукали, що знайшли? — цікавить мене. Знайшли український прапор, той самий, з яким Леонід літав на своєму дельтаплані. Леоніду пощастило: його не катували. Можливо, завдяки поважному віку? Адже Леоніду за сімдесят. А от декому пощастило менше. Одного з ув'язнених катували електричним струмом. Що від нього хотіли, він не розповідав, просто прийшов звідти з обгорілими від струму руками, сидів потім мовчки. Взагалі-то в камері було темно, ув'язнені не бачили одне одного, тільки силуети, але по голосу могли інколи розпізнати декого.

А на допит у мішку водили, дихати важко було і не видно нічого. Леонід спочатку навіть впав зі сходів, а потім прилаштувався, трохи відтягував мішок на голові і бачив свої ноги. Якось прийшли допитувати сепаратисти. Леонід побачив з-під мішка кросівки і в одного, і в іншого. То зрозумів, що не військові. І російська мова, але з акцентом, отже, не росіяни.

— Війна готувалась заздалегідь, — впевнений Леонід. — У нас тут були проплачені люди, які добре жили, ми їх знали. Приходили до мене, посміхалися. Потім перейшли всі на іншу сторону. Коли прийшли до мене на обшук, питали: а де ті дві автівки? Та й про інші речі. Звідки вони все то знали? Оце біда в нас головна — сепаратист... Нам хоч ракети дай, так здадуть свої ж. Раніше не знав, а тепер от знаю, хто був сепаратистом.

По куску хліба дали тільки на четвертий день після ув'язнення. А в основному давали баланду, яку їсти неможливо було, ні на запах, ні на смак. Вони просто розмішували трилітрову банку щів на відро води, капуста там десь плавала і більше нічого.

Ізюм після окупації постав майже зруйнованим: без світла, тепла, води. Мешканці міста виживають, як можуть

^ Куди не глянеш — всюди смуток і біль: у зруйнованих будівлях, понівечених дорогах, на обличчях людей

— Якось викликають на наступний допит, — згадує Леонід. — Кажу їм: а хліб є? Як буде хліб — буду розмовляти.

Хліба не тільки в камері не було. Люди намагалися пекти хліб з того, що мали під рукою. Якось Леонід зліпив щось із висівок, якими раніше годував курей. Спочатку на вигляд було, наче як свиням, а потім як по-смажив, то аж хлібом запахло. Таке смачне здалось, навіть їсти можна було...

Пригадую цю розмову з Леонідом і запишую її в день пам'яті жертв Голодомору. Минуло майже сто років, а окупанти вдаються до схожих методів: знущання над українським народом, господарем найродючішої землі, недоїданням і голодом. Чи не тому історія повторюється знову і знову, щоб ми нарешті зрозуміли: вирішення проблеми не в домовленостях, не в прощенні і не в забутті минулого, а в остаточній перемозі над тими, хто катує український народ протягом століть? Скільки разів потрібно наступити на ті ж граблі, щоб усвідомити: пояснення і прохання більше не діють? Сподіваюсь, цього разу ми засвоїли урок, і ця війна нарешті розставить все на свої місця, і перш за все — в нашій свідомості. Не брати вони нам, ніколи ними не були і ніколи не будуть.

— У нас був один пішохідний міст, бо інші були підірвані, — пригадує Леонід. — Ніякі автівки не рухалися ним. Навіть коли трупи витягували, то їх возили на каталках. І от, як зараз пам'ятаю, пішов уже такий трупний запах, бо це було в квітні, вже тепло стало. І тут прапор російський встановили, а каталки якраз під прапором поставили. В мене фотоапарат забрали, я не зміг сфотографувати. Але це було дуже символічно: трупи, отой запах, і поряд російський прапор. В

мене тепер як тільки побачу цей прапор, як ото у Павлова, асоціація з тим запахом.

Знаю, що в Ізюмі було знайдено братську могилу, в якій відкопали близько 400 людей, а загалом у місті загинуло близько тисячі цивільних. Це не вкладається в голову, я не можу зрозуміти і в своїй наївності все ще намагаюсь знайти пояснення цьому. Чому? За що було вбито цих людей? Наче якісь пояснення, що є тим самим, що й виправдання, можуть взагалі існувати.

Люди гинули від касетних бомб, які ворог свідомо спрямовував на цивільне населення. Це було вже після того, як росіяни зайшли в місто. Стріляли в одну сторону, по наших військах, а потім розвертались і стріляли назад, по місту. Казали, що то українська армія.

У них був умовний знак, окрема назва для цієї операції — «Снігова Королева». Так вони попереджали своїх по рації, щоб ті встигли схватись, бо будуть кидати бомби на людей. Біля телевежі, на горі Кременець, розташований у південній частині міста, завжди збиралось доволі багато людей. Це було єдине місце, де можна було зловити сигнал і зателефонувати рідним, і окупанти добре знали про це. Одного разу вони випустили бомбу прямо туди, коли там було близько 50 людей.

А інколи тренувались: пускали касетні бомби і одну з них збивали ракетою. А кидали вони просто на людей. Уламком від касетної бомби поранило й Леоніда, а згодом і його дружину Тетяну.

Знаю, що Леонід Щибря — автор декількох історичних книжок, а також фільмів. Запитую, чи він буде писати книжку про цю війну. Адже свідомість очевидців будуть дуже важливими як для історії та для наших нащадків, так і для справедливого суду над винуватцями цієї війни.

Але бачу, що це важке запитання. Він нічого не знімав, бо всю його фотоапаратуру забрали, не записував, бо все пам'ятає. Ті спогади болючі, і зайвий раз про це згадувати не хочеться. Особливо коли йдеться про місцевих.

— Я дивився на людей, на відносини між ними. Мене більше хвилювали наші люди, не завойовники, бо рашисти є рашисти. Я дивився, як міняються на очах люди, з якими ти дружив. Як деякі починають підтримувати тих, хто тебе гнобить, рашистів, надіятись на них. А в чергах я дивився, як баби бились за макарони. Старі жінки з матюками, від яких ніколи такого не очікував. А коли тільки почали бомбити, розкрадали магазини. Свої ж. Вибивали вікна і грабували магазини. І нічого не зробиш. Ось моє підприємство — 500 метрів, навпроти. Там було СТО, склади, в мене запчастини були. Все повністю розтрошили. І полізли одразу ж люди туди. Одне приміщення залишилось ціле, то й там кожен день двері зривають.

Неприємно це чути. І хоча розумію, що це частина реальності й запліщувати на це очі не можна, все ж таки намагаюсь спрямувати розмову в інше русло.

— А були приємні сюрпризи від людей?

— Аякже! Ми ж раніше жили, багатьох на вулиці не знали. А зараз ми всі спілкуємось. Всі як друзі. Як щось дають (хліб, наприклад, зараз, чи гуманітарка прийшла), то тобі скажуть навіть незнайомі люди. Це нас якось єднало, і ми ділилися. Наприклад, хтось каже: ой, хліб закінчується, а інший каже: а в мене є, я тобі принесу. Нам же дають щось безкоштовно, і ми, в свою чергу, ділимося до останнього.

У мене відлягає від серця. Розумом усвідомлюю і пам'ятаю різні історії, що почула того дня, але волю зосередитись і зберегти в своєму серці ті, що підтримують в мені гордість за мій народ. Мені не потрібно їх вигадувати, бо вони існують, я чую їх від очевидця. Хочу вірити, що таких історій — більшість.

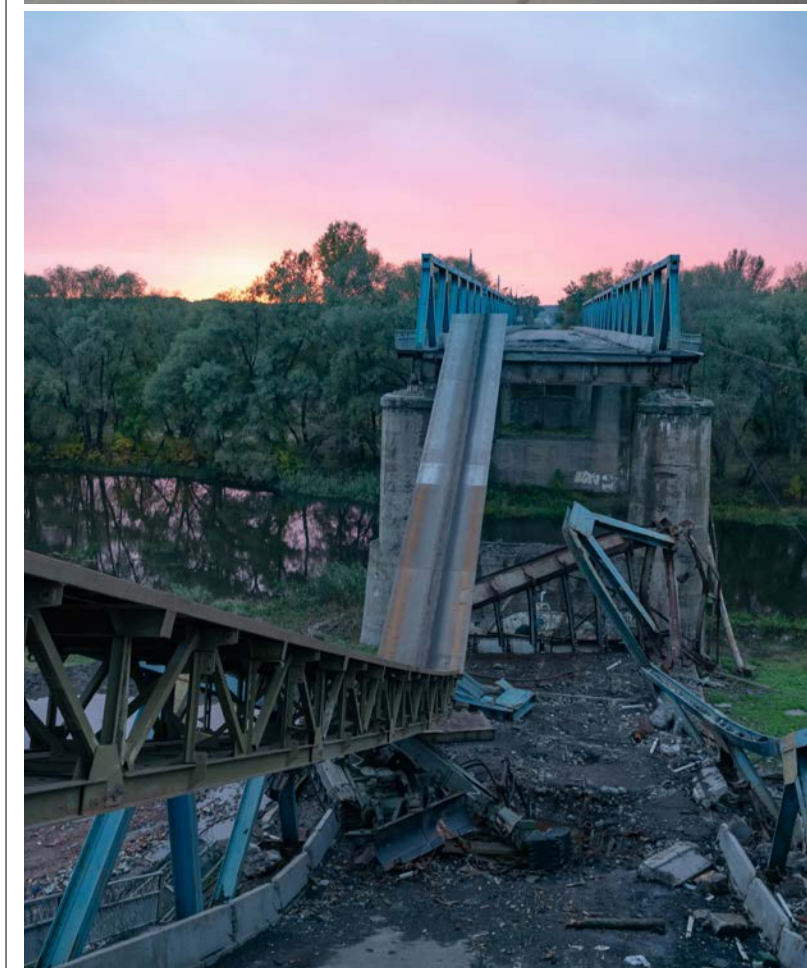
На південній околиці Ізюма, на горі Кременець, майоріє український прапор. Він простояв там від 24 лютого тридцять три дні. Ворожі літаки намагались його збити, побили навіть меморіальний комплекс Другої світової війни неподалік. А прапор все стояв. Врешті-решт його зняв якийсь сепаратист.

— ” — УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР ЗНОВУ МАЙОРІЄ НА ОДНІЙ З НАЙВИЩИХ ТОЧОК ХАРКІВЩИНИ.

Дивлячись на нього, знаю, що, незважаючи на лихо і всі руйнації, що спіткали місто Ізюм, незважаючи на розчарування, до яких призвели деякі вчинки людей, незважаючи на втрати, як фізичні, так і моральні, це місто вистояло, це місто дочекалося визволення. Воно відродиться та розквітне.

> *Кохаль Ізюм зустрічав розпростертими обіймами і посмішкою. Тепер посміхатися важко, але потрібно. Адже Ізюм вільний!*

> *Всі мости через річку Сіверський Донець в Ізюмі зруйновано. Дістатися з одного боку на інший можна через об'їзди або тимчасові переправи*

ПРО НАШУ ПОДРУГУ О-КУ ОЛЬГА (ОЛЬКА) ШЕПАРОВИЧ КУЗЬМОВИЧ, Гр.

24 ЛИСТОПАДА 1917 — 7 БЕРЕЗНЯ 2012

**ЖУРНАЛІСТКА, РЕДАКТОРКА ПЛАСТОВИХ ВИДАНЬ,
ПЛАСТОВА ПРОВІДНИЦЯ**

пл. сен. кер. ЛАРИСА ЗАЛЕСЬКА ОНИШКЕВИЧ, ПС

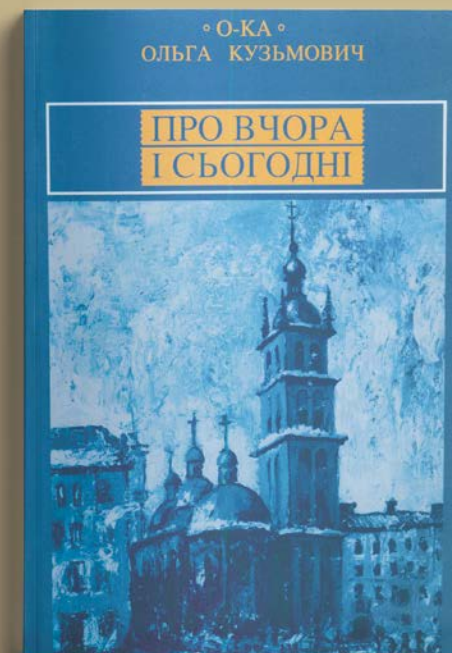
Кажуть, що львів'ян можна розпізнати з вигляду, з поведінки або з праці. А до Подруги Ольки можна приписати всі три категорії. Крім того, у неї було зобов'язуюче родинне пов'язання з громадськими активістами: її активні батьки, тітки, з яких одна одружилася з Євгеном Коновальцем, а друга з Андрієм Мельником. Ольга одружилася з доктором Миколою Кузьмовичем, сином колишнього посла до Віденського парламенту.

ПОДРУГА ОЛЬКА ЯК ЖУРНАЛІСТКА

Хоча Ольга Шепарович народилася у Львові, до середньої школи ходила у Перемишлі — це була відома школа сестер Василіянок, яка виховала багато майбутніх жінок-активісток. І саме там вона проявила свої зацікавлення журналістикою, там стала членкою нелегального Пласту. Журналістику студіювала у Варшавському університеті (Вища школа журналістики) і закінчила її дипломом магістра 1939 року. Після того почала співпрацювати з львівською газетою «Діло» й «Українським видавництвом» М. Шлемкевича, журналом для молоді «Дорога». Такі факти були очевидним аргументом під час війни, щоб не залишатися у Львові 1944 року, коли знову зближалися більшовики. Післявоєнні хвили 1949 р. занесли родину до Австрії, а тоді аж в околицю Нью-Йорка.

Там вона весь час була активна як журналістка української преси; згодом перебрала відповідальність за «Пластову Ватру» — кількосторінковий вклад до щоденника «Свобода». Це було свого роду люксом для Пласту — щомісяця мати огляд організаційних новин (1964—1968 р.). Подруга Ольга, або О-КА, також була редакторкою журналу для юнацтва «Молоде життя» (1952—1953), потім перебрала редагування журналу «Юнак» (1968—1993), а згодом і журналу пластової думки «Пластовий шлях» (1980—1984). Всю пластову журналістику Подруга Ольга виконувала на громадських засадах.

✓ Обкладинка збірки фейлетонів «Про вчора і сьогодні», 2003 р.

У 1981—2007 рр. Ольга Кузьмович працювала як член редакції газети «Свобода». Вона була знана як автор популярних статей, розповідей і фейлетонів на теми дня. Деякі з розповідей і споминів вона помістила у збірці «Про це і те» (2000). Вона була дуже горда з того, що після того, як написала свій тисячний фейлетон (а потім було їх ще 100!), вибрала деякі з них до своєї другої збірки «Про вчора і сьогодні» (2003).

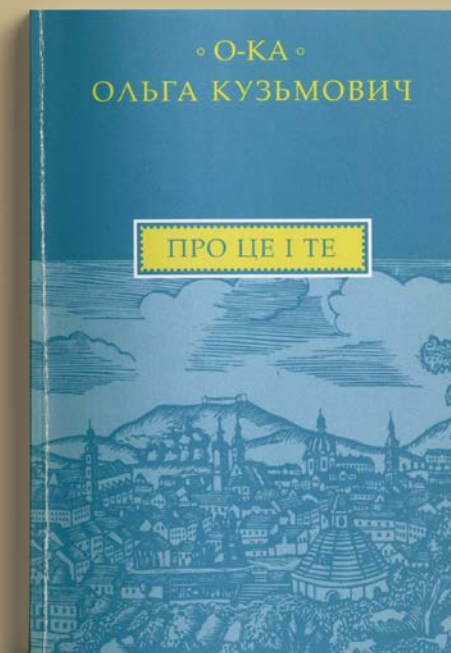
Подруга О-КА мала пошану в громаді. 1976 р. вона очолила Спілку українських журналістів. Її також вибрали до президії УАКР (Українсько-американської координаційної ради), і вона редагувала журнал «Наш голос» (2001—2003). Ольга Кузьмович була членкою Управи НТШ-А (Наукового товариства ім. Шевченка в Америці); за віддану працю в українській журналістиці 2002 р. управа вибрала її почесним членом НТШ-А.

ПЛАСТОВА АКТИВІСТКА

Деякі постаті залишають за собою не тільки незабутні спогади, а й незамінне місце. В історії Пласту в діяспорі Подруга Ольга займала одне з головних місць, що досі нікому іншому не вдалось досягнути.

Вона була, може, найчільніша серед пластунок своєї генерації в Америці і вела період серед усього пластуна країни. Подругу Ольку вибирали головою КПС (1960—1963 і 1989—1995), головою Головної Пластової Булави (1970—1974) і заступницею голови Головної Пластової Ради. Вона була організаторкою і головою двох величавих Ювілейних міжкрайових зустрічей (1962 і 1982) та численних пластових заходів. За свою пластову працю О-КА отримала ступінь сеньйорки керівництва, двічі була нагороджена орденом св. Юрія в золоті.

✓ На обкладинці збірки «Про це і те» — гравюра Михайла Барабаша «Львів у ХІХ ст. з живопису А. Лінде». Оформив Коля Савицький

ПОДРУГА ОЛЬКА ЯК АВТОРКА НАРИСІВ І ФЕЙЛЕТОНІВ

Сталі колонки Подруги Ольки у пластових і загальних періодичних виданнях часто зосереджувались на складних людських ситуаціях. Це було, зокрема, наявне в її колонках у журналі «Юнак»: «Пластункам на вушко» і «Поради подруги Дади». А рівночасно родилися її 1100 фейлетонів у газеті «Свобода», які розглядали не тільки загальноукраїнські, а й діяльні та американські особисті й загальні справи, проблеми й теми. Були ще коментарі на різні житейські епізоди. Тому її перша збірка таких розповідей мала назву «Про це і те». Вона передавала «чулисть до людських переживань, ситуацій і громадських проблем».

Друга її збірка, «Про вчора і сьогодні», складається з віньєток, мінімалістичних картин, немов фотографій якоїсь події. Одна частина — це описи родинних і товариських контактів і життя у передвоєнному Львові, потім — моменти скитання; друга частина — це коментарі на епізоди життя української американської діаспори (та й взагалі американського життя) чи опис постатей з околиці Нью-Йорка. Тому у своєму вступі до цієї збірки я назвала її «капсулкою часу», гідною, щоби закопати її для майбутніх поколінь, бо вона могла б добре представити і наші громади, і нас. Теми її розповідей були широкі, і вони віддзеркалювали такі ж зацікавлення, діяльність і велику незабутню громадську постать подруги О-КИ.

^ Під час відкриття виставки українських мистців у Нью-Йорку. Ольга Кузьмович і Едвард Козак

▽ Ольга Кузьмович (стоїть посередині біля Начального Пластуна Северина Левицького) серед членів Головного Пластового Проводу

РОМАН ПАРАЩАК – СТОЛІТНІЙ ПЛАСТУН

Серед зелених Карпат, в селі Головецько, що на Бойківщині, в священничій родині Паращаків сто літ тому народився цікавий життя хлопець Роман. Як виростав, залюбився у бджільництві, якого навчався в старенького діда.

Влітку до рідного Романового села часто приїздили пластуни, що вибиралися у мандрівки до Карпат та часом ночували близько церкви. Тут він познайомився з першими пластунами, тут навчався у сільській школі. Згодом поїхав до Львова і вступив до гімназії.

Після завершення навчання Роман пішов до університету, де студіював медицину. Саме тут почув про створення Української дивізії та залишив навчання після двох років, вступивши до війська.

В цей же час сестру Романа Лесю вислали на копальні до Сибіру за її підпільну діяльність проти москвитів. На засланні в Сибіру опинився і отець Теодор Паращак, тоді як його родину — дружину Орису, маму Романа, та сина Юрка, Романового брата, із притаманною часам жорстокістю зумисне вислали якомога далі на Схід.

Після закінчення Другої світової війни англійці привезли полонених українських вояків до Ріміні, що в Італії. А де двоє українців — там буде хор, а тут понад 7 тисяч душ в одному місці! Миттю створили хор «Бурлака», до якого вступив і Роман.

Уже за два роки хор активно гастролював, зокрема й в Англії, по нових українських громадах, де давав багато концертів. На одному з них Роман зустрів свою подружку життя пластунку Оксану Лук'яненко, з якою за два роки, у 1950-му, щасливо побралися. В родині народилося троє синів, тож окрім звичайної роботи Оксана зайнялася пластовим юнацтвом.

Роман не залишився осторонь і зацікавився пластовою працею, почав приїздити й допомагати: розгортати і згортати табори, працювати в кухні, привозити товари тощо. Згодом склав Пластову Присягу та почав сам виховувати юнацтво. Незабаром став комендантом юнаків у Чидінгфольді, Лофборо та, зрештою, на нашій власній оселі у Великій Британії, у Валії.

Хоч в Україні студіював медицину, на жаль, не зміг повернутися до неї. Тривалий час працював у фірмі «Нова Фортуна», що займалася доставкою харчів з континентальної Європи, а у віці за п'ятдесят несподівано розпочав цілком нову кар'єру — подався на вчительські курси у Манчестерському університеті, де закінчив напрямок біології та почав викладати у жіночій гімназії міста Рочдейл.

Крім того Роман став навчати дівчат відбиванки (волейболу), а вдячні учениці невдовзі стали чемпіонками серед англійських шкіл. Нещодавно ці дівчата, тепер самі у п'ятдесятих роках, влаштували відзначення для свого вчителя на знак вдячності за власні перемоги.

У місті Рочдейл, де живе друг Роман, 223 тисячі мешканців регулярно обирають людину року з-поміж найкращих своїх представників. У 2009 році цією людиною став Роман Паращак. У місцевій газеті про це писали:

«Оголошуючи переможця, радник Роберт Клегг, голова комітету "Людина року", сказав: "Він дуже любить виявляти найкраще в дітях, незалежно від віросповідання чи раси. Він продовжував тренувати волейболу в школах Matthew Moss і Falinge Park, допоки йому не виповнилось 85 років. Та як один із бджолярів-волонтерів Рочдейла, він досі продовжує розмножувати рої"».

Хоч друг Роман трохи втратив форму (усім би нам так втрачати!), він і надалі стрункий та активний, живе у злагоді зі своєю Оксаною в сімейному будинку в Рочдейлі, куди часто приїздить власний рій, що часом навіть і хор — сини, внуки та правнуки, а їх у Романа й Оксани цілих дев'ятеро: троє синів, два внуки, дві онучки та двоє правнуків.

Цього року 28 листопада друг Роман відсвяткував сторічний ювілей.

— ” —

**МИ ЙОГО ВІТАЄМО ПРИВІТОМ «СКОБ!»
ТА БАЖАЄМО МНОГАЯ І БЛАГАЯ ЛІТА!**

Текст надали Оксана та Юрко Паращакі, дружина та син друга Романа. За комунікацію та координацію дякуємо пл. сен. Гані Ткачук, Пласт Великої Британії. Редакція: пл. сен. пр. Ольга Муха, ЧХ, референтка преси КПС Великої Британії

ЯК ГАЛИЧАНИ ГОТУВАЛИСЯ ДО ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ: ДОСВІД ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

АНДРІЙ СОВА

З ускладненням військово-політичної ситуації в Європі на початку ХХ ст. в навчальних закладах Австро-Угорщини запроваджено військово-прикладну підготовку. В Академічній гімназії у Львові, де викладав Іван Боберський, «наука стріляння» інтенсивно провадилася упродовж 1912—1914 рр. Як правило, раз на тиждень гімназисти, серед яких були й пластуни, навчалися стрільби під керівництвом професійних військових і професора гімназії. У програму навчання входили теоретична і практична підготовка, зокрема ознайомлення зі зброєю, порохом і набоями, правилами поведінки зі зброєю, стрільби (в гімназії або на малому стрільбищі полку піхоти). Зокрема, 21 березня 1914 р. в таких стрільбах узяли участь 37 учнів Академічної гімназії. Збереглася фотографія з цих змагань, на якій як глядач та один з організаторів заходу зафіксований Іван Боберський.

Ідея стрілецького руху швидко поширилася в українському середовищі Галичини. 16 грудня 1912 р. у Львові зібрався міжпартійний комітет за участі Льонгіна Цегельського, Степана Томашівського, Івана Боберського, Костянтина Малицької, Івана Чмоли, Микіло Балицького, Степана Гайдучка, Степана Индишевського, Романа Дашкевича та інших, на якому було обговорено питання створення організації під назвою «Українське стрілецьке товариство». Потрібно було розробити статут, налагодити

фаховий військовий вишкіл української молоді. Однак через тактичні розбіжності створити єдиний керівний орган для вирішення цих питань не вдалося. Як наслідок, стрілецький рух розвивався паралельно в «Українському січовому союзі» (під керівництвом Кирила Трильовського), «Соколі-Батьку» (Івана Боберського) та ще в деяких самостійних осередках, непідконтрольних ні «Українському січовому союзу», ні «Соколу-Батьку».

Поширенню стрілецького руху в українському гімнастичному товаристві «Сокіл» у Галичині сприяв голова «Сокола-Батька» Іван Боберський за підтримки таких сокільських та пластових діячів: Сеня Горука, Романа та Зенона Носковських, Євгена Перфецького, Олександра Довбенка, Людомира Огоновського, Кліма Гутковського, Лева Лепкого, Степана Гайдучка та ін. У Бориславі в листопаді 1912 р. Лев Лепкий і Клим Гутковський активно провадили «стрілецьку науку і вправи», заохочуючи до неї українських робітників. Невдовзі стрілецький гурток набув «3 верндлі, 1 манліхер, 2 кропачки».

Із розвитком стрілецького руху в сокільських організаціях і поширенням «вправ в стріляння» постала проблема закупівлі крісів та виготовлення «поцілок». У лютому 1913 р. з ініціативи Івана Боберського та за його кошти було видано «влучу для стрільців», або «поцілку» (мішень), для стрільби з крісів накладом 1 тис. примірників. На «поцілці», що

Пластовий доріст товариства «Сокіл III» під час вправ з крісами. Львів, 1914 р.
З приватного архіву Степана Гайдучка (м. Львів).

мала розмір 28,5x22 см, після завершення стрільби записували дату і місце проведення змагань, результати стрільця, що засвідчували підписами членів суддівської колегії. Іван Боберський закупив за власні кошти дві бельгійські гвинтівки системи Комблена для «соколів», щоб ті могли вправлятися у стрільбі. Планувалося також спорудити «стрільницю» (тир) для занять. Старшина «Сокола-Батька» закликала сокільські та пластові осередки провадити польові вправи та вправи зі стрільби. Для цього були закуплені «фльоберти» з патронами калібру 6 мм (карабін Флобера), гвинтівки типу Манліхер М1895 і Верндль, облаштували стрільниці.

Роз'яснювальну роботу щодо організації тренувань зі стрільби для сокільських та пластових осередків Іван Боберський і старшина «Сокола-Батька» провадили і на сторінках часопису «Вісти з Запорожжя». Так, у числі 77—78 за 28 лютого 1913 р. читаємо: «Устав стрілецьких товариств відкинуло Міністерство для поправки деяких точок. Він буде пізніше затверджений. Покищо можуть філії "С[окола]-Б[атька]" вправляти ся в стріляння на підставі § 5. свого уставу. Нехай куплять собі фльоберти калібру 6 міліметрів (15—50 к[орон]) і стріляють до влучі в комнаті. Сто патронів коштує 1 корона. Коли Т[овариств]о уладить малу стрільницю, добре забезпечену, то можна стріляти з такого фльоберту на свобіднім воздуху. Хто хоче на стрільниці товариства стріляти з більшої ручниці або карабіна, то мусить мати на стріляне дозвіл староства і оружну карту (ваффенпас). Стрільницю треба уладити так як військову, а дозвіл на ню дає староство. Військові кріси (карабіни) дістануть наші товариства "С[окола]-Б[атька]" тоді, наколи головна команда полагодить прихильно подане "С[окола]-Б[атька]", яке відносить ся до всіх філій. Хто хоче собі купити кріс взору Манліхера, той дістане его за 104 корони разом з багнетом і ремнем. Коли команда полагодить подане "С[окола]-Б[атька]", тоді дістануть товариства якесь число військових крісів і будуть могли вчити ся стріляння на військових стрільничах. Патрони платить ся».

У 1913 р. Іван Боберський написав навчально-методичний посібник «Стріляне до влучі», у якому подав коротку інформацію про зброю, методику стрільби, описав правила змагань зі стрільби, техніку безпеки тощо. Серед іншого там було зазначено: «В уставі філій "Сокола-Батька" наведене є між руханковими вправами також стріляне. Є се вправа, яка виробляє бистрість ока і підготоване до оборони. [...] Кожда вправа в стріляння мусить відбувати ся під доглядом начальника чи там отамана або їх заступників. Стріляне з 6-міліметрового фльоберту не вимагає окремого дозволу державних властей. Наколи би товариство хотіло стріляти з більших ручниць, в такім разі мусить уладити собі стрільницю після військового взору і постарати ся о право стріляння з ручниць».

ІВАН БОБЕРСЬКИЙ РОЗРОБИВ ТА УНІФІКУВАВ ТЕРМІНОЛОГІЮ ЗІ СТРІЛЬБИ. ЗАВДЯКИ ЙОМУ У СЛОВНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ З'ЯВИЛИСЯ ТЕРМІНИ «СТРІЛЯНЕ ДО ВЛУЧІ», «ПОЦІЛКА», «ВЛУЧА», «СТРІЛЕЦЬ», «СТРІЛИЦЯ», «СТРІЛЬНИЦЯ», «СТЕПІНЬ», «ПОСТАВА» ТОЩО.

1914 року він планував видати ґрунтовнішу працю зі стрільби, однак його ініціативам завадила Перша світова війна.

27 грудня 1913 р. відбулися загальні збори стрілецького куреня, який діяв при товаристві «Сокіл-Батько». Сокільський часопис «Вісти з Запорожжя» на початку 1914 р. змінив назву з «Вісти з Запорожжя». Часопись руханкових, змагових, мандрівних і пожарних товариств на «Вісти з Запорожжя. Руханка, Змаг, Пожарництво, Мандрівництво, Пласт, Стрільцтво».

▼ Поцілка (свідомство результативності стрільби), видана учаснику Четвертих спортивних змагань зі стрільби Сеню Горуку. Документ завірено суддівською колегією. Львів, 7 березня 1914 р.

ПОЦІЛКА.
(Schulblatt)

Товариство *С-50* Стріляне до влучі дни *7/III 1914*
Місцевість *Львів* Віддаль становиска від влучі *14* метрів.

Чергове число: *8*
Стрелець *Горука*

Ручниця:

Стрля	Постава	Прогнана величина осередков а поцілок, міліметр
1		12
2		14
3		36
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
Разом		62

Степень між учасниками: *II*
Число учасників: *19*
Увага:

Підписи: *Сеня Горука*

▲ Учасники Других спортивних змагань зі стрільби, проведених товариством «Сокол-Батько» у Львові. 1-й ряд: Йосиф Сироїд, Роман Мотлюк, Казимир Врублевський, Іван Панич, Василь Ціховляз, Василь Остапчук, Роман Носковський, Осип Навроцький, НН, Петро Пньовський, НН, Олександр Сопотницький, Олександр Довбенко, НН, Микола Левицький; 2-й ряд: два учні ремісничого відділу «Сокола-Батька», Іван Криницький, Анатоль Лукашевич, Свірський, Зиновій Дума, Іван Боберський, Василь Паліїв, НН. Внизу світлина примітка Івана Боберського. Львів, вул. Руська, 20; 19 квітня 1913 р. з приватного архіву Степана Гайдучка (м. Львів).

Популяризації стрільби серед членів «Сокола», руханкових, спортивних, парамілітарних товариств і широкої громадськості сприяли спортивні змагання зі «стріляня до влучі». Перше відбулося 10 лютого 1913 р., друге — 19 квітня 1913 р., третє — 8 листопада 1913 р., четверте — 7 березня 1914 р. (п'яте, заплановане на 29 червня 1914 р., не відбулося). Змагання проводилися в рухівні (спортивному залі) «Сокола-Батька» за адресою Львів, вул. Руська, 20. Незмінним організатором і головою суддівської колегії на них був Іван Боберський. Найкращими стрільцями «Сокола-Батька» на першому «стрілянні до влучі» були Володимир Неділка (перше місце), Юрій Вінцовський (друге), Семен Магальяс (третє).

На надзвичайних загальних зборах «Сокола-Батька», що відбулися 25 квітня 1914 р. в сокільській рухівні, за поданням Івана Боберського було схвалено зміну назви товариства з гімнастичного на «руханково-стрілецьке товариство "Сокол"». Це було зроблено з огляду на те, що в організації упродовж 1912—1914 рр. активно провадився парамілітарний вишкіл членів. У травні 1914 р., після тривалих дискусій та обговорень, з'явився правильний однострою для стрілецьких куренів під керівництвом «Сокола-Батька», а також постанови для стрілецьких старшин.

З поширенням парамілітарного вишколу серед членів сокільських товариств у Галичині постало чимало питань стосовно організації стрілецьтва. З цього приводу у липні 1914 р. на сторінках часопису «Вісті з Запорожжя» опубліковано роз'яснення: «Не потрібно закладати особні стрілецькі товариства, бо через се розділюємо наші сили, наші гроші і наш час. Коли маємо товариство "Січ" або "Сокол", то се товариство має зайняти ся руханкою, пожарництвом, пластом, а також стрілецьтвом. Котра "Січ" або котрий "Сокол" хотять поширити стрілецьтво, то прига-

дуємо, що в устаті товариств "С[окола]-Б[атька]" стоїть від 20 літ параграф, що товариство займає ся вправами в стріляню до ціли. Після закону можуть військові влади дозволити до науки військової стрільниці лише товариствам, що мають назву "Schützenverein". Дятого треба на загальні збори товариства поставити "зміну уставу" і додати в назві товариства слово "стрілецький". Тоді буде назва звучала: Стрілецьке і руханкове товариство "Січ" ("Сокол") або Стрілецьке пожарне і руханкове товариство "Січ" ("Сокол"). В точці про вправи товариства треба додати "полеві вправи", а в точці про салю товариства додати "стріляню". Є се зміни, потрібні лише в відносинах до військових властей. Товариство з таким уставом носить виразно назву "Стрілецьке товариство" "Schützenverein", а військові круги після закону можуть на відповідну письмуну просьбу позичити до науки кілька крісів і дозволити на стріляню до влучі в військовій стрільниці».

Своєрідним підсумком діяльності стрілецьких куренів при «Соколі-Батьку» під керівництвом Івана Боберського до початку Першої світової війни став Шевченківський здвиг у Львові, на якому були представлені від «Сокола» 78 осіб в одностроях, від «Січі» — 146 осіб. «Українські січові стрільці» виконали вправу вільноруч, зі списками та крісами.

Про поширення парамілітарних товариств січовий стрілець Андрій Баб'юк писав: «І по цілій Галичині почали наші люде засновувати товариства "Січові Стрільці" — в яких учили молодих хлопців військових вправ. До товариства вписувався кождий, хто хотів. Впротягу одного року таких товариств було вже 86 по цілій Галичині, і то не тільки в містах, але й по селах. Молоді хлопці радо вписувалися до "Січових Стрільців", і кождий навіть гордився тим, що належить до них».

ІВАН ЧМОЛА – 130 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

АНДРІЙ ПИЛЮХ

ПЕРСОНІФІКОВАНА ПОШТОВА МАРКА УКРПОШТИ

П-23 вип. 2019 р. («Власна марка») із зображенням Івана Чмоли

На марці розміщена пластова лілейка з написом «Пластова пошта». Дизайн марки Андрія Пилюха (Львів — «Козацька пошта»).

В аркуші 28 марок. Розмір аркуша 185 x 220 мм. Розмір марки з купоном 29,58 x 41,76 мм.

Наклад 20 аркушів (560 марок).

ПОШТОВА КАРТКА «ІВАН ЧМОЛА»

Розмір 105 x 148 мм, повноколірний двосторонній цифровий друк, папір офсетний 300 г/см².

Лицева сторона — портрет Івана Чмоли, автор — художник-графік Олег Кіналь (Тернопіль). Зворотна сторона оформлена за стандартами поштових карток.

Додано біографічну довідку, логотип «Пласт. Станиця Чортків» та напис «Пластова пошта».

Випущено два варіанти поштових карток: перший — як звичайна постова картка для відправлення поштою, другий — для «картмаксимумів», для чого частково змінений дизайн лицевої сторони (з урахуванням місця для марки та штемпелів). Зворотна сторона однакова для обох варіантів за винятком порядкового номера: #26/02 — звичайні, #26*/02* — картмаксимуми (26 — загальний, 02 — річний 2021 р.). Наклад по 100 прим.

Оформлення карток виконав Андрій Пилюх.

ПАМ'ЯТНИЙ КОНВЕРТ

Розмір 114 x 162 мм (стандарт С-6), папір офсетний 120 г/см². Друк повноколірний цифровий, з подальшою ручною вирізкою та поклейкою.

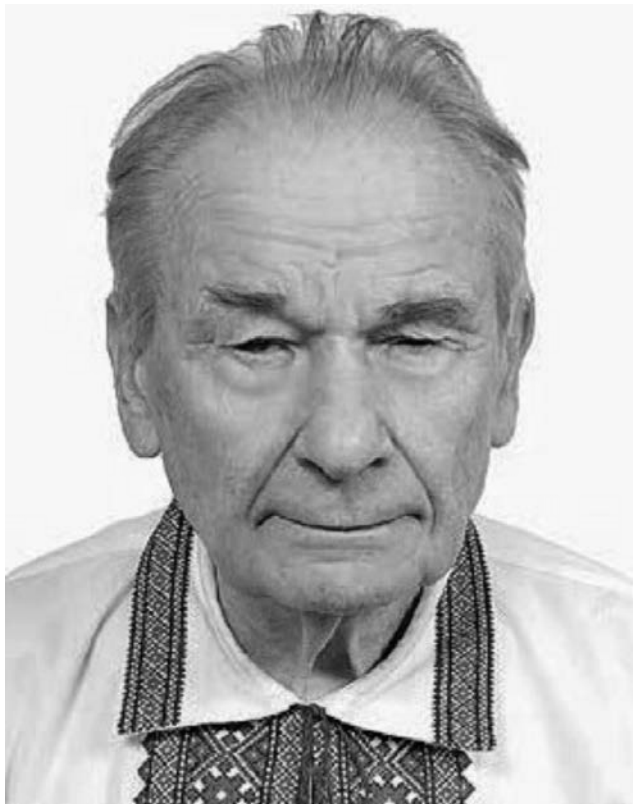
Для оформлення лицевої сторони використано зображення поштової картки (художник Олег Кіналь) на світло-сірому тлі з зображенням пластової лілейки (старого зразка).

На зворотній стороні розміщено коротку біографічну довідку, а також вихідні дані.

Вказано порядковий номер #26/02-2022 (26 — загальний, 02 — річний).

Оформлення Андрія Пилюха. Наклад 100 прим.

Погашення марок на конвертах та картках проведено 6 березня 2022 р. на Львівському Головопштамті календарним поштовим штемпелем. Купони проштамповані непоштовим художнім штемпелем «130 років від дня народження» (автор Андрій Пилюх).

28.03.1933, Оглядів, Україна —
22.11.2022, Мюнхен, Німеччина

Юрію Шухевичу, синові Романа і Наталки Березинської, доля судила пройти складний шлях політв'язня, борця проти радянської імперії, щоб у незалежній Україні стати активним політичним діячем, народним депутатом України VIII скликання.

Однак мало хто знає, що від шестирічного віку Юрко Шухевич належав до Пласту (в тих формах, в яких організація існувала після офіційної заборони). 1939 року брав участь у таборі КВОММ (Комісії Виховних Осель і Мандрівок Молоді) у Старяві. Роком пізніше, коли родина вже перебувала у Кракові, під орудою Українського Допомогового Комітету було організовано серію таборів для дітей та молоді (юнацтва і новацтва). На одному з таких таборів, в Окшеві біля Холма, Юрко знову був учасником (належав до наймолодшого гуртка). Після табору брав участь у регулярних пластових сходинах у Кракові, а коли повернувся разом з мамою до Львова, вступив до гуртка ВСУМ (Виховних Спільнот Української Молоді) (1942—1943). 1943 року був зголошений на черговий пластовий табір, але з якихось причин не зміг на нього поїхати. На тому активне пластування Юрія Шухевича обірвалося, а вже через рік він був вперше арештований як син головного командира УПА. Загалом Юрій Шухевич провів 28 років у в'язницях і таборах СРСР (не враховуючи дитбудинків), внаслідок чого цілком втратив зір і став інвалідом.

Інвалідність не зупинила Шухевича: повернувшись 1990 року до Львова, став організатором політичної партії Українська національна асамблея (УНА) і загалом поринув в активну громадську і політичну діяльність.

У серпні 2006 року Президент України Віктор Ющенко надав Юрієві Шухевичу звання Героя України.

Хоч після відновлення Незалежності України Шухевич не долучався до пластової праці, він завжди зберігав повагу до членів організації і зустрічався з її вихованцями з різних нагод.

Пластуни станиці Львів разом з генералом Василем Куком (вихованець Пласту в Золочеві) та Юрієм Шухевичем. Львівський історичний музей, 2002 р.

ЮРІЙ-БОГДАН ШУХЕВИЧ

13.10.1961, Сідней, Австралія —
16.6.2022, Сідней, Австралія

ПЛ. СЕН. ДОВ. КСЕНЯ ТЕОДОРОВИЧ, БЛСЖ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА ПРО ПОДРУГУ КУРІННУ

Я знала Ксеню від її народження. Вона походила з пластової родини. Її бабуся — пл. сен. Євгенія Козьолковська, одна з піонерок Пласту в Сідней, виховала багато членок куреня «Блискавки». Батьки, мої друзі, також були пластунами. Вони провадили Пластом у Сіднейській станиці і в КПС. Батько, пл. сен. Ростислав Теодорович, — зі священничої родини, а мати — пл. сен. Надія Теодорович (з дому Козьолковська). Ксеня народилася в Сідней 13 жовтня 1961 р. і вже була на таборах як мале пташенятко. Виростала з палкою любов'ю до Пласту і України. У родині були ще старший брат Андрій і молодша сестра Наталка. Обидва далі є членами Пласту в куренях «Брати Моуглі» і «Блискавки».

Ксеня вивчала українознавство в українській суботній школі, де мала багато товаришок. З ними вступила до Пласту, до одного гуртка. Разом вони таборували, мандрували аж до сеньйорського віку. Ксеня була також членкою танцювального ансамблю «Веселка» в Сідней. Туди пішла за своєю мамою.

Ксеня захистила бакалаврат з гуманітарних наук у Сіднейському університеті. Студіювала японську мову і вивчила її та культуру Японії в університеті Keio в Токіо, завдяки стипендії прожила один рік в Японії. В Сідней працювала перекладачем з японської мови на англійську. У Ксені ще був талант до художнього малярства, який одідичила від своєї бабці Євгенії. Також дуже любила спорт (лижви) і вміло каталася з гір.

Ксеня жила з австралійцем Джеффри Піттом протягом 29 років. На жаль, вони були бездітні.

У Пласті Ксеня була від 1979-го до 1991 року виховницею юнацтва. Проводила гурткові заняття, прогульки та літні табори. Вона була членкою станичної старшини в Сідней: 1988 р. — станична писарка; 1991 р. — референтка виховної діяльності, а в УПС від 2013 р. до 2022 р. була курінною «Блискавок». Декілька місяців перед відходом у Вічність Ксеня ще була на джурі в кухні на таборі зі своїми близькими приятелями.

У жовтні 2022 р., на Празнику Святої Покрови, її по смертні нагороджено за довголітню визначну діяльність в Пласті орденом святого Юрія у сріблі.

Ксеня, будучи важко хворою, постійно переживала за долю України. В її честь членки куреня з приятелями на похороні зібрали \$1,450.00 на допомогу Україні.

Похоронні відправи 23 червня 2022 р. відбулися у православній церкві св. Покрови, де були чисельно присутні пластуни, родина, приятелі та знайомі. На кладовищі промовляла станична пл. сен. Оріся Спінер з куреня «Блискавки».

Ксені буде дуже бракувати у пластовому колі. Тепер вона спочиває без болю з батьками та багатьма друзями на Вічній Ватрі. Спи спокійно, дорога подруго. Ми тебе згадуватимемо щороку у Сідней, на конкурсі гри «Крокет» із подругами з куреня «Степові відьми», і присвячуватимемо тобі наші виграші.

Вічна Пам'ять!

пл. сен. дов. Дарія Загородна, БлСж

12.01.1940, Бучач, Україна —
4.09.2022, Мейплвуд, Нью-Джерсі, США

ПЛ. СЕН. РОМАН ВОРОНКА, СМ, «ЛЮМУМБА»

*Професор, доктор математичних наук,
громадський діяч*

Роман Воронка народжений 12 січня 1940 року в містечку Бучач, що на Тернопільщині. Його батько Остап був лікарем, а мати Оксана (з дому Согор) — вчителькою географії. У Романа були два брати: старший — Нестор, молодший — Богдан.

У 1941 році НКВД заарештувало батька, він пропав у більшовицьких концтаборах. Рятуючись від нового наступу Червоної армії, в 1944 році сім'я покинула Бучач і виїхала до Німеччини. Спочатку був німецький табір праці в Еренштайн. По закінченні війни родина опинилася в таборі Ді-Пі Райнгардт Касерне в містечку Новий Ульм.

У 1946 році Роман пішов до української школи, та коли кількість мешканців табору зменшилась (частина біженців емігрувала) і його закрили, родина переїхала до села Кляйнкец у Баварії. Там Роман вчився у німецькій школі.

В лютому 1952 року Воронки емігрували до США. Опинилися в Ньюарку, штат Нью-Джерсі.

Спершу Роман закінчив школу св. Івана (1954 р.), опісля — середню школу (1958 р.). Одержавши на чотири роки повну стипендію від Ньюарк Каледж оф Енжінірінг, він вступив туди на вищі студії.

1962 року Роман Воронка одружився із Зіркою Качмар. Побралися в Гантерській церкві. Вони стали першою парою, шлюб якої відбувся у новозбудованій церкві св. Івана Хрестителя. Весільне прийняття було на «Кобзарівці». 2022 року була б їхня шістдесятя шлюбна річниця.

Недовго працював у фірмі IBM в Ендікоті. У вересні 1962 р. став молодшим викладачем у своєму коледжі. Пройшовши всі наукові щаблі кафедри, у 1977 році 37-літній Роман Воронка одержав звання професора. Викладав математику 40 років.

В родині Зірки та Романа народилося двоє дітей: Наталка (1964 р. н.) і Нестор (1968 р. н.). Дочекались і внучок Олеси (1994 р. н.) та Уляни (1996 р. н.).

Спочатку родина Воронків винаймала квартиру в Ірвінгтоні, та коли народився Нестор, вони купили невеликий будиночок на Елері евеню. Там жили до часу, поки не придбали новий дім у Мейплвуді (1978 р.).

Діти Зірки та Романа Воронків мали щасливе дитинство, без особливих пригод. Вони закінчили університет і тепер, дорослі, живуть окремо.

Професійна діяльність проф. Р. Воронки

Роман Воронка закінчив університет в 1962 р. з дипломом інженера-бакалавра електроніки та електрики. 1967 р. одержав диплом магістра інженерії з електроніки та електрики. Ще в 1965 р. він як старший викладач кафедри математики перепрофілювався і розпочав студії математики в університеті Нью-Йорка — Courant Institute of Mathematical Sciences. Там у 1968 р. здобув звання магістра, а в 1974 р. захистив докторську дисертацію.

Ділянки математики, в яких працював вчений: математичні моделювання диференційними рівняннями із частинними похідними у математичній генетиці, теорії епідемій та фінансових інструментів. У цих ділянках успішно застосовував асимптотичні методи. Його праці над диференційними рівняннями параболічного типу з частинними похідними із особливими точками були високо оцінені в математичному світі. Науковим керівником Р. Воронки у Курантському інституті Нью-Йоркського університету був легендарний Йосип Келер.

У Нью-Джерському університеті NJIT д-р Р. Воронка прославився своєю педагогічною працею. Іноді популярність викладів була такою високою, що в аудиторії професора було понад 200 студентів. За свою педагогічну працю одержав чимало нагород та відзначень.

Проф. Воронка уклав англо-український математичний словник на 10 000 слів. Роботу над ним розпочав у США, продовжив її в Україні, куди приїхав, маючи вже опрацьованими 6 000 слів. У співпраці із М. Кратком докінчив та видав цей словник у Києві (НВП «Дидактик») у 1993 році. 1991 року Київський політехнічний інститут удостоїв Р. Воронку почесного звання доктора honoris causa. Того ж року він читав курс математичної фізики як професор КПІ. Відтоді Роман Воронка часто відвідував КПІ.

У липні 2002 р. він залишив кафедру математичних методів у NJIT і вийшов на пенсію.

Громадська праця

Від юних років Роман Воронка брав участь у різних організаціях. Найбільший вплив на його почуття, на його свідоме розуміння необхідності праці на громадських засадах для загального добра мав Пласт, членом якого став у 1946 році в Новому Ульмі, Німеччина. У 1952 році, з переїздом до США, став пластуном в Ньюарку.

Був новацьким братчиком від 1955 до 1989 р. Сотні хлопчиків були у роях, де братчиком був Роман Воронка. Звичайно, спочатку був учасником пластових таборів, аж потім — виховником. Мандрівні, водні, велосипедні табори Роман або сам організував, або був їх співорганізатором. Зокрема, це були пластові табори в Іст Четгемі та на «Бобрівці».

У 1957 році Роман Воронка вступив до куреня УСП ч. 29 «Сіроманці». Був вірним побратимом у дружньому сіроманському колі до кінця своєї земної мандрівки.

Відбув одну каденцію в Крайовій пластовій старшині. У КПС США був головою Крайової таборової комісії.

Нова хвиля громадської праці для Романа Воронки розпочалася в 1988 році. Він став співзасновником таких організацій: Товариство української мови у США (багато років був його головою), Фонд допомоги дітям Чорнобиля (кілька разів був заступником голови), Фонд Руху (кілька каденцій був заступником голови), Координаційний комітет допомоги Україні (ККДУ) (перший заступник від 1991 року). 2001 року проф. Роман Воронка очолив Комісію стипендій і грантів при Науковому товаристві ім. Шевченка у США. У 1996 році він став головою добровільного товариства «Самопоміч» у Ньюарку.

Як голова Товариства української мови (ТУМ) у США він співпрацював із ТУМ в Україні, де головою був Дмитро Павличко. Ще за радянських часів через ТУМ проф. Воронка переправляв комп'ютерну систему для тоді нелегального Руху. Також переправляв пропагандистські матеріали на утвердження української мови. Робота в ТУМ-і сповільнилась із приходом Павла Мовчана в ТУМ-Україна.

Голова Фонду Руху у США Тарас Гунчак мав трьох заступників. Один з них — проф. Роман Воронка, який зробив дуже багато для України. Він проявляв велику активність у закупівлі і перевезенні техніки в Україну. За громадські гроші придбав і перевіз понад 200 комп'ютерних систем, які були передані україномовним школам на сході і півдні України. Про це широко повідомляли ЗМІ. Бувало, що він особисто, відвідуючи шкільні заклади, доставляв ці системи. Тоді професор побував у Харкові, Дніпропетровську, Вовчанську, Донецьку та в інших містах і селах.

Одночасно був залучений до дуже важливої справи підготовки медикаментів і медичних інструментів, а також їх транспортування в Україну найбільшими літаками світу «Мрія» та «Руслан». Тому тісно співпрацював із заступником голови Фонду Руху в США з медичних справ Зеноном Матківським. Цю роботу проф. Воронка виконував як один із заступників голови Фонду допомоги дітям Чорнобиля у США.

На установчому з'їзді Координаційного комітету допомоги Україні в 1991 р. його обрали заступником голови з питань зв'язків з Україною. 6 серпня 1991 р. (перед пучком із назвою ГКЧП) він виїхав в Україну, де жив і працював протягом року. Брав активну участь у подіях, які передували проголошенню незалежності Української держави. Він допомагав у розосередженні техніки централі Руху, побоюючись, щоб вона не попа-

▲ Зірка і Роман Воронки. Гантер, 1962 рік.
Світлина з родинного фотоархіву

ла в руки путчистам. В той час у його квартирі переховували чималі фінансові ресурси Руху. Співпрацював Роман Воронка тоді із відомими постатями в Україні: М. Горинем, О. Лавриновичем, І. Драчем, В. Чорноволом, П. Мовчаном та ін.

Мав велику честь побувати у Верховній Раді в час проголошення незалежності України. Це велике емоційне піднесення дало йому поштовх до праці над підготовкою до референдуму.

У вересні 1991 р. у Києві проф. Воронка організував видавничий комітет, функція якого була у стилі терміни видати нові підручники без радянської пропаганди, де б домінуючими стали глибокі національні ідеали. Робота над підручниками була дуже інтенсивною. У видавничому комітеті працювало 12 осіб. Крім Романа Воронки, що очолював цю роботу, в комітеті був Анатолій Погрібний як співголова. Професор Воронка співпрацював із авторами букваря та читанок — Дмитром Чередниченком та Галиною Кирпою, ілюстраторами, художниками та літературними редакторами, з міністром освіти Іваном Зязюном. За чотири місяці кропіткої праці вдалося підготувати буквар, читанки для другого, третього, четвертого класів і літню читанку. Підручники вийшли з друку у вересні: буквар накладом 550 000 примірників, читанки — для кожного класу по 330 000 примірників. Всього майже 2 мільйони!

Після виходу в світ букваря та читанок видавничу діяльність Романа Воронки не припинилась. За його участі в наступні роки побачили світ «Історія України» Дмитра Дорошенка, чотири томна «Хрестоматія української літератури» (упорядник В. Яременко), книжка про Є. Маланюка «Невичерпальність» Л. Куценка, посібник «Хрестоматія літератури Київської Русі» (упорядник В. Яременко), три дитячі книжечки. Велику роль у виданні згаданих підручників та книжок відіграв Володимир Воловодюк (голова ККДУ), з яким професор Воронка тісно співпрацював у видавничому комітеті ККДУ. Займаючись видавничою діяльністю, навів контакти із міністрами освіти пп. Фоменком, Зязюном, Таланчуком, Згуровським (з деякими дуже близькі).

Від 1996 року був головою добровільного товариства «Самопоміч» у Ньюарку, яке виділило тисячі доларів на допомогу хворим, немічним українським письменникам, що знаходилися на грані виживання. За це проф. Роман Воронка удостоєний високої честі бути членом «Літературної Скарбниці» при Спілці письменників України. Добровільне товариство також вислало сотні коробок з одягом знедоленим, людям похилого віку та багатодітним родинам в Україні. «Самопоміч» надала стипендії студентам, оплатила дітям з неможливих сімей та дітям-сиротам літні табори, допомагала православним і католицьким харитативним організаціям, які щоденно готували їжу для потребуючих в Україні.

Проф. Роман Воронка — дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Очолював Комісію стипендій та грантів. За його клопотання і з ініціативи багато стипендій надано аспірантам в різних наукових ділянках. НТШ-А надало гранти для роботи над археологічними розкопками в Батурині, написання книжки про Івана Мазепу (автор В. Шевчук), написання книжки про нью-йоркську групу поетів, для вивчення новознайденого міжвоєнного львівського архіву НТШ-а, упорядкування архіву УСС.

У листопаді 2002 р. Роман Воронка повернувся із сорок п'ятої поїздки в Україну. Громадська та наукова праця вимагала частих поїздок, що були пов'язані з певними коштами. Сорок три подорожі в Україну він оплатив сам. Це невеликий, але важливий штрих, що говорить про глибокий патріотизм професора, його відданість справі розбудови України.

Визначні нагороди

Пластовий орден св. Юрія у сріблі за виховну працю; NJIT. Ван Гаутен — нагорода за педагогічні досягнення;

Людина року Українського Інституту Америки; Почесний доктор і почесний професор Київського політехнічного інституту;

Заслужений діяч науки і техніки України (звання, надане Урядом України).

За кожною частиною біографії професора Р. Воронки стоїть титанічна праця в галузі науки, у громадських справах. Життя цієї невтомної людини — це приклад служіння високим ідеалам.

Один з найближчих друзів Романа Воронки, пл. сен. Нестор Шуст, СМ, написав: «Роман був дуже унікальною людиною, з багатьма здібностями, бистрим думанням та широким зацікавленням. В молодих роках він був фізично дуже активним, їздив на довгі прогульки велосипедом, з приємністю грав у відбиванку та копаний, брав участь в багатьох пластових таборах. Умово він був незвичайно здібним».

Що він любив? Напевно, мудрі книжки, високе мистецтво, а ще навесні будити землю, сіяти квіти, дивитися, як червоніють вирощені ним помідори, дарувати їх друзям, готувати смачні вечері. Любив літо, а в ньому сонце та гори. Любив з родиною блукати лісами, любив босоніж ходити по траві, особливо після дощу... Він любив життя і рух, працю і людину.

Глибоко співчуваємо рідним і близьким бл. пам. Романа Воронки. Нехай з Богом спочиває наш вірний друг. Вічна Пам'ять!

*Провід і члени Великого Племені «Сіроманці»
Для публікації використано матеріал
з родинного архіву Воронків*

10.08.1922, Ліщанці, Україна —
31.03.2022, Аутер Бенкс, Північна Кароліна, США

ПЛ. СЕН. ІЛЛЯ ШЕВЧУК, ХМЕЛЬ

Ілля Шевчук народився 10 серпня 1922 року. Був наймолодшим із восьми дітей Онуфрія і Марії (з дому Болячка). Родина жила в селі Ліщанці, що на Бучаччині. Родичі Ілька були звичайними селянами: грамотні, батько закінчив чотири класи. Проводили господарку і таким чином виховували дітей.

Ілько пригадував, що родина була небагата, але завзята до праці. Всюди намагалися допомогти покращити життя селян, активно підтримувати український нарід у боротьбі проти ворогів. Найстарший брат заклав молочну кооперативу і сільський господарський клуб; братовою була активною в організації «Союз українок». Засновували маленькі підприємства, відкрили читальню в селі, брали участь у сільських театральних групах та інших організаціях. Один брат був навіть першим в селі, що їздив власним ровером. Старший брат Тиміш висидів короткий час в тюрмі за приналежність до ОУН. Ілько завжди пригадував, що мама до всіх справ зверталася чесно і щиро; навіть коли син рішав піддатися у в'язницю, мама героїчно погодилася.

Вже під час війни, під більшовиками, Ілля навчався коротко в сусідньому селі Язловець в Зоотехнічному

інституті. Він згадував часто історію, як його в школі затримали більшовики і розпитували про подію в Ліщанцях, коли хтось вбив енкаведиста. Намагалися налякати, щоб зрадив родину і сусідів. Він, звісно, не піддався.

У 1944 році більшовики захопили місто Бучач, дев'ять кілометрів від Ліщанець. Батько Ілька на той час помер, а брат Тиміш ховався від більшовиків, потім утік за кордон, в Німеччину. Ількові і братові Стефану погрожувала більшовицька управа. Хотіла заманити їх, щоб зрадили тих в селі, що мали намір чинити спротив. Маму вивезли у Сибір; Ілля мав їхати з нею, але брат радив йому переховуватися. Тому його не вивезли. Ілля більш не бачив матері; у 1950-х роках її звільнили, і вона повернулася додому. В Ліщанцях прожила ще близько десяти літ, провадила господарку, тримала бджоли, молилася постійно за всіх, писала листи синам в Америку.

Більшовики переходили на захід, а люди тікали від фронту і від ворогів у Чехословаччину, Австрію — куди була змога. Ілько з братами врешті-решт переїхав до США, через табори в Австрії. Два старші брати тікали жонаті, з родинами, Ілько — юнаком. З ними тікали також інші з родини і села, між ними молода Марійка Шевчук.

Ілля перебув короткий час в таборі Triezen, в місті Штраасгоф, а незабаром переїхав до табору в Ляндеку, містечку в Тірольських горах Австрії, у французькій зоні. Там прожили приблизно чотири роки, до 1949.

Наші люди в таборах вимагали, щоб їх класифікували українцями, а не поляками чи росіянами, попри те, що України як самостійної держави не було. Біженців західний провід таборів намагався переселити до їхніх країн. Але наші не мали дому, мусили чекати, щоб західні нації їм давали притулок. У таборі в Ляндеку були наші урядовці-організатори; поклали церкви, школи і гімназії. Мистець Йосип Гірняк зорганізував театр. Люди святкували різдвяні і великодні свята, дотримувалися рідних звичаїв. Створили молодечі організації: СУМ, ОДУМ і Пласт. Пластуни Яків Шегрин і Володимир Бакалець зорганізували старшопластунський курінь ім. Богдана Хмельницького. Пан Звонко, др. Шеґедин і пан Ракочий помогли в організації. І там, в Ляндеку, Ілля також став одним із перших пластунів-«хмельниченків».

Ілля згадував, що друг Бакалець і друг Шегрин зацікавили його Пластом. Він ще вдома чув про молодечу організацію, але в селі не було активної групи. Пластуни організували табори і прогульки в Альпійські гори; провадили свята в таборі, наприклад, День моряка. Ілько провадив групу новаків і юнаків у Фішбаху, над Боденським озером, де за свою працю здобув третє пластове відзначення. В Ляндеку Ілько взяв на себе обов'язки курінного скарбника, за що наділено йому четверте пластове відзначення.

У 1947 році Шевчук опинився в місті Шрамберг у Німеччині. Там разом із двома друзями ходив до польської технічної школи. Після науки кілька місяців працював у місті, очікуючи на дозвіл виїзду на захід. Обидва старші брати були вже виїхали з Ляндека в Америку, до Нью-Йорка. У грудні 1949 року на кораблі «General Stewart» Ілля переїхав на Нову землю.

В Америці Ілля поселився з братами в Нью-Йорку, де брався за яку міг роботу: кравецтво, валення будинків, креслярство і т. д. У 1959 році одружився і незабаром з жінкою Марійкою та сином Влодком переправилися через ріку до Джерсі-Сіті. Родина зростала, народилися Ігор, Надя і Ромко.

Ілько продовжував пластову працю і в станиці, і в таборах на «Вовчій Тропі». Всі четверо дітей були в Пласті у Джерсі-Сіті. В 1969 році одержав відзначення — орден св. Юрія в сріблі. Тримав близькі зв'язки з «Хмельниченками», їздив з родиною на ради на «Союзівку», був у проводі станиці та куреня. Діти згадували, як часом друг Шегрин відвідував Шевчуків і грався з ними. Родини Шевчуків і Бакальців також близько приятелювали; жінка Бакальця Марійка (Шевчук із села Ліщанці) тікала через кордон на захід разом з Ільком і його родиною. Бакалець став хресним батьком доньки Ілька Наді, а Шевчук — Дарки, доньки Бакальця.

Впродовж свого життя у США Ілля завжди був активним в різних інших громадських організаціях. В Джерсі-Сіті він спершу працював в управі Народного Дому, в церкві свв. Петра і Павла, в кредитівці «Самопоміч», в організації «Провидіння». Ліпив вареники, поправляв водогони, відвідував різні збори, возив дітей на танці чи на прогульки. У 1990-х роках, коли розбудовувалися українські посольства в Америці, Ілля організував пожертви від громади в Джерсі-Сіті. Також допомагав як перекладач для міжнародної організації Ротарі, коли діти з України прибували у США для лікування.

Внуки і внучки Ілька, коли виростали, часто дивувалися: «Як може дідусь всюди, де буває, всіх знати?» З плином часу зрозуміли, що Бог його провадив поміж людьми і що він не відмовляв, коли була потрібною його допомога.

Ілля Шевчук відійшов у Вічність 31 березня 2022 року в Аутер Бенкс, Північна Кароліна, на 100-му році життя.

Нехай спочиває в Бозі. Вічна пам'ять!

*Для публікації використано матеріал
із родинного архіву*

30.07.1990, Івано-Франківськ —
7.12.2022, поблизу Гуляйполя Запорізької обл.

^ Назарій Лугарєв із сином Данилком

20.04.1985, Львів —
1 / 2.11.2022, Херсонська обл.

СТ. ПЛ. НАЗАРІЙ ЛУГАРЕВ, ЛЧ

Друзі і подруги, із сумом повідомляємо, що на фронті загинув наш друг і побратим Назарій Лугарєв — син Олексія та Любови. Пластове юнацьке псевдо «Лу», військовий позивний «Філософ».

Вступив до Пласту в 2005 році. Належав до гуртка «Торнадо» юнацького куреня ч. 79 ім. В. Липинського. В старшопластунстві став членом 3 куреня УСП «Лісові чорти», де отримав псевдо «Вертихвіст». Від 2018 року був виховником гуртка «Пекельні бешкетники» в рідному юнацькому курені.

Учасник, співорганізатор та організатор десятків пластових подій, таборів, вишколів. Плекав військово-пластування в станиці. У 2019 році — комендант станичного табору «Мідгард». Голова Івано-Франківської станиці Пласту впродовж трьох каденцій, від 2018 і аж до загибелі. Від 2021 року також належав до Округової пластової ради Івано-Франківської округи. Активний у громадському житті міста. У 2009—2010 роках був гітаристом поп-панк гурту «The Pizza Boyz!»

Навчався у школі №16 в Івано-Франківську. Вищу освіту здобув за спеціальністю «політологія» в Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника, який закінчив у 2021 році. Як студент 2 курсу магістерської програми «політологія» виборов перемогу

(20 місце серед 93 переможців) у конкурсі стипендіальної програми «Завтра.UA» Фонду імені Пінчука 2022/2023. Тема конкурсної наукової роботи: «Національна скаутська організація "Пласт" у процесі державотворення в Україні».

У 2011—2012 роках відбув строкову службу в 95-й окремій аеромобільній бригаді. У 2013—2018 рр. служив за контрактом у 80-й окремій десантно-штурмовій бригаді, у складі якої брав участь в бойових діях на сході України. Ветеран АТО. Опісля проходив службу за контрактом у резерві, у 78 батальйоні. З початком російського вторгнення зголосився до оборони України. Брав участь у боях в Запорізькій області як головний сержант 1-го стрілецького взводу 2-ї стрілецької роти 78-го окремого батальйону 102-ї окремої бригади ТрО імені полковника Дмитра Вітовського.

Загинув з двома побратимами зі своєї роти під час виконання бойового завдання внаслідок мінометного обстрілу поблизу м. Гуляйполе Запорізької області.

Планувалося його призначення на офіцерську посаду з подальшим присвоєнням офіцерського звання.

У смутку залишились дружина Мар'яна та син Данило. Нагороджений Залізним Пластовим Хрестом 12 грудня 2022 року. Віднака вручена родині під час Чину похорону в Івано-Франківську.

Вічна пам'ять та слава Герою!

Довідку підготував Тарас Зень

Збір коштів на підтримку родини Назара Лугарєва:
<https://send.monobank.ua/jar/7RhSLX2P1d>
Номер картки: 5375 4112 0452 8124

СТ. ПЛ. ТАРАС-ТИМОФІЙ ГАВРИЛИШИН «ТТ»

Тарас народився у Львові в родині Василя Гаврилишина. Вступив до Пласту в 1997 році. Належав до юнацького куреня ч. 15 ім. Павла Полуботка у Львові, а згодом до 25 куреня УСП «Чорноморці» ім. Святого Миколая. В юнацтві отримав пластове псевдо «ТТ» (від літер свого хрестного імені), в «чорноморцях» — псевдо «Айсберг».

Учасник, а згодом комендант десятків крайових таборів та вишколів. Комендант морської ділянки на Джемборі-2009 та ЮМПЗ-2012. Багаторічний активний інструктор із усіх ділянок практичного пластування. Один із головних інструкторів морського пластування, зокрема у вітрильництві, водному мандрівництві, піонірі, картографії, самозарадності.

Інструктор на Крайовому морському таборі в Аргентині у 2018 році.

Абсолютент табору «Лісова школа». Курінний 25 куреня УСП «Чорноморці» ім. Святого Миколая в Україні.

Активний пластун, що не припиняв працювати з юнацтвом до останніх днів.

ПОЛЕГЛІ
У РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

▲ У перші дні повномасштабного вторгнення Тарас Гаврилишин добровольцем зголосився до лав ЗСУ

Член залоги козацької чайки «Спас», зокрема організатор морських пластових походів Чорним морем у Стамбул та вишкільних походів Дніпром. За багаторічне поширення ідеології українського мореплавання нагороджений медаллю 100-річчя прапора Військово-морських сил Збройних Сил України.

Навчався у львівській гімназії «Євшан», з відзнакою закінчив географічний факультет Львівського національного університету ім. І. Франка. Займався прокладанням гірських маршрутів, був туристичним гідом по Карпатах. Останні кілька років професійно займався будівництвом сучасних човнів різних типів.

На початку 2000-х відбув строкову військову службу. В перші дні повномасштабного вторгнення разом з іншими побратимами з куреня «Чорноморці» зголосився добровольцем до лав Збройних Сил України. Відбував службу у 45 артилерійській окремій бригаді.

Загинув у боях на південному напрямку під час звільнення українських земель від російських окупантів.

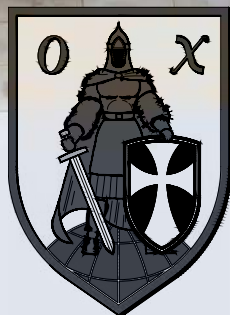
Похований на Личаківському цвинтарі у Львові 9 листопада 2022 року. Того ж дня нагороджений Залізним Пластовим Хрестом. Віднака вручена родині під час чину похорону.

— ” —
**НЕХАЙ ВИФЛЕЄМСЬКИЙ ВОГОНЬ У НОВОМУ 2023 РОЦІ ПРИНЕСЕ
 УКРАЇНІ МИР ТА ОМРІЯНУ ПЕРЕМОГУ!**

Михайлівський Золотоверхий собор. Київ, 11 грудня 2022 р.
 Фото Миколи Тимченка

ПОЛЕГЛІ
 У РОСІЙСЬКО-
 УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

«ОРДЕН ХРЕСТОНОСЦІВ»

курінь УСП ч. 5 та курінь УПС ч. 20
ім. Митрополита Андрея Шептицького

Орден був заснований шістнадцятьма пластунами у березні 1946 року в місті Травнштайн у Баварії, Німеччина. Ці пластуни, переживши Другу світову війну, переїхали з території Західної України в Європу. Вже у 1948 році членами Ордену були пластуни зі США, Канади, Франції та Бельгії, а згодом — Аргентини, Австралії і Португалії. В 2002 році розпочався період діяльності куреня в Україні.
Спеціалізації куреня: релігійне виховання в Пласті та розвиток рольового руху.
Найпопулярніша акція — табір історичної стилізації «Світанкові Віхи».

«З Хрестом і Мечем! За Україну!»

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ